Socialförsäkringsutskottets betänkande 1986/87:11

om studiesocialt stöd m. m. (prop. 1986/87:100)

SfU
1986/87:11

ÅTTONDE HUVUDTITELN

Propositionen

Regeringen har i proposition 1986/87:100, bil. 10 (utbildningsdepartementet) under litt. E Studiestöd m. m. föreslagit riksdagen att

(E 1) godkänna att 35 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att delvis finansiera anslaget,

(E 1) till *Centrala studiestödsnämnden m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisa ett ramanslag av 83 888 000 kr.,

(E 2) till *Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd* för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 12 885 000 kr.,

(E 3) godkänna vad som förordats om centrala studiestödsnämndens fördelning av statsbidrag till lokaltrafikföretagen,

(E 3) till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 2 065 645 000 kr.,

(E 4) godkänna den förändring av utbetalningsrutinerna för studiemedel som förordats i propositionen,

(E 4) till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 4 517 900 000 kr.,

(E 5) anta ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),

(E 5) anta ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480),

(E 5) anta ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,

(E 5) anta ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),

(E 5) anta ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),

(E 5) anta ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel m. m.,

(E 5) godkänna de riktlinjer för företräde mellan behöriga sökande till korttidsstudiestöd som förordats,

(E 5) godkänna vad som förordats om en förlängning av den tvåårig a

1 *Riksdagen 1986/87. 11 saml. Nr 11*

Rättelse: S. 2 rad 13. S. 24 rad 1 och S. 29 rad 12 tillkommer: *och inlösen*

försöksverksamheten med friare resursutnyttjande inom vuxenstudiestödsområdet,

(E 5) godkänna att 992 100 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att finansiera anslaget,

(E 5) till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 992 100 000 kr.,

(E 6) godkänna att 36 700 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att finansiera anslaget,

(E 6) till *Timersättning vid vissa vuxenutbildningar* för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 160 300 000 kr.,

(E 7) till *Kostnader för avskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti* för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,

(E 8) medge att regeringen lämnar talboks- och punktskriftsbiblioteket det beställningsbemyndigande om 2 800 000 kr. som förordats i propositionen,

(E 8) till *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 81 507 000 kr.

De i propositionen bil. 10 framlagda lagförslagen finns intagna som bilaga 1 till betänkandet.

Vidare har regeringen i bil. 12 (arbetsmarknadsdepartementet) (s. 92) föreslagit riksdagen att anta inom arbetsmarknadsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Lagförslaget som finns intaget som bilaga 2 har överlämnats till socialförsäkringsutskottet från arbetsmarknadsutskottet i utskottets yttrande AU 1986/87:1 y. Yttrandet berör flera frågor och har bilagts betänkande Sfu 1986/87:14.

Motioner

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1986/87

1986/87:Sf203 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

7. (delvis) att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag att i särskild ordning höja basbeloppet med 400 kr. samt att därvid besluta justera andra basbeloppsanknutna ersättningar i enlighet med det anförda.

1986/87:Sf244 av Ove Karlsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om behovet av en översyn vad gäller ersättning till personer som genomgår grundläggande vuxenutbildning och studerar svenska för invandrare.

1986/87:Sf401 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära nya direktiv till studiestödsutredningen med uppdrag att utreda förslag till studiemedelssystem i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om äktamakeprövningens slopande,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om ytterligare avdragsmöjligheter för barn vid beräkning av avgiftsunderlaget innebärande att avdrag med ett basbelopp får göras för barn under 16 år och med ett halvt basbelopp för ytterligare barn,

4. att riksdagen beslutar att sätta avgiften vid uppskovsansökan till maximalt 10 % av skillnaden mellan avgiftsunderlaget och avgiftsgränsen.

1986/87:Sf402 av Bengt Kronblad (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en översyn av särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

1986/87:Sf403 av Sven-Olof Nordlund (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ersättning för gymnasieelevers dagliga resor.

1986/87:Sf404 av Birgitta Hambraeus (c) vari yrkas att riksdagen skyndsamt som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vidgade inkomstgränser för extra tillägg till studiehjälpen.

1986/87:Sf405 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att studiemedlens totalbelopp höjs till 155 % av basbeloppet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att bidragsdelens andel av totalbeloppet bör höjas till 25 %,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att barntillägget görs om till bidrag,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att fribeloppsgränsen endast skall omfatta den faktiska studieperioden och att inkomster från perioder mellan terminer, t. ex. jul- och sommaruppehåll, ej skall påverka fribeloppet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vid återbetalning av studiemedel avgiftsunderlaget (gränsen) baseras på medianlönen för heltidsarbetande inom TCO-kollektivet och att inkomster på den nivån eller under ej medför återbetalningsskyldighet samt att successiv upp- och nedtrappning av gränsen sker,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att år som den skuldsatte ej har en inkomst motsvarande medianlönen för TCO-kollektivet avskrivs som återbetalningspliktigt,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att återbetalningsplikten återinträder först när den egna inkomsten når över medianlönen för heltidsarbetande inom TCO-kollektivet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bestämmelsen om antalet förfallodagar ändras så att CSN kan avisera återbetalning en gång per månad,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att studiemedelsavgiften bör sänkas när den återbetalningsskyldige genom en större inbetalning minskat återbetalningsskulden,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att äktamakeprövningen avskaffas,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att studerande som fullgör militär repetitionsutbildning får behålla studiemedel och får skuldreducering enligt samma regler som gäller vid sjukdom.

1986/87:Sf406 av Marianne Andersson och Stina Gustavsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen för riksdagen framlägger förslag om att kravet på tillhörighet till a-kassa skall upphöra för att en person skall kunna erhålla vuxenstudiestöd.

1986/87:Sf407 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om ekonomiska villkor vid vuxenstudier,

2. att riksdagen beslutar fastställa vuxenutbildningsavgiften till 0,40 % av den totala lönesumman,

3. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till användande av intäkter från vuxenutbildningsavgiften i enlighet med vad som i motionen anförs.

1986/87:Sf408 av Margó Ingvardsson m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar att i proposition 1986/87:100, bil. 10, E 8 uppföra ett i förhållande till regeringens förslag höjt anslag med 220 794 kr.

1986/87:Sf409 av Mats O Karlsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bestämmelserna om samverkan med folkhögskolan för vuxenstudiestöd ändras i enlighet med vad som sägs i motionen.

1986/87:Sf410 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att avskaffa äktamakeprövningen i studiemedelssystemet vid återbetalning av studiemedel fr. o. m. den 1 januari 1988,

2. att riksdagen beslutar att fribeloppsreglerna inom studiemedelssystemet generellt höjs med 10 procentenheter,

3. att riksdagen beslutar att studiehjälp skall kunna utgå vid studier utomlands under ett år enligt vad som i motionen anförts,

4. att riksdagen beslutar att studiemedel skall kunna utgå för studier utomlands efter i princip samma regler som i Sverige,

5. att riksdagen hos regeringen begär översyn av vuxenstudiestödet i enlighet med vad som i motionen anförts.

1986/87:Sf411 av Rosa Östh (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen påtalats om behovet av en översyn av reglerna för inackorderingstillägg.

1986/87:Sf412 av Berit Bölander och Gerd Engman (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om deltagare i grundläggande svenskundervisning för invandrare.

1986/87:Sf413 av Hans Göran Franck och Åke Wictorsson (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att studiemedelskommittén får i uppdrag att jämväl pröva frågan om införande av någon form av studielön.

1986/87:Sf414 av Ove Karlsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att ersättningen vid korttidsstudier utgår för det antal timmar som motsvarar förlorad arbetstid.

1986/87:Sf415 av Ove Karlsson m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att ansökningsförfarandet för särskilt vuxenstudiestöd och studiemedel för vuxenstuderande på grundskole- och gymnasienivå bör samordnas såväl administrativt med en gemensam ansökan som organisatoriskt till en länsmyndighet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att vuxenutbildningsnämndens arbetsuppgifter genom ändring av instruktionen utökas till att avse dels handläggning av såväl särskilt vuxenstudiestöd som studiemedel för vuxenstuderande på grundskole- och gymnasienivå, dels medansvar i den regionala vuxenutbildningsplanering som för närvarande är något oklart angiven i vuxenutbildningslagen.

1986/87:Sf416 av Birger Hagård (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande möjliga stimulansåtgärder för de högskolestuderande i form av avskrivning av studieskulder.

1986/87:Sf417 av Kristina Svensson och Berit Oscarsson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om samordnade administrativa rutiner vid ansökan om studiestöd,

2. att riksdagen anhåller att regeringen ger CSN möjlighet att justera tilldelningen av pengar inom totalanslagets ram i enlighet med motionens intentioner,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att personer som uppfyller klart angivna kriterier bör få studiestöd utan urvalsprövning.

1986/87:Sf418 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att direktiven till studiestödskommittén skall ändras så att det blir möjlig för kommittén att föreslå reformer av studiemedelssystemet också till en högre kostnad än i dag,

2. att riksdagen beslutar om sådan ändring i studiestödslagen att prövningen mot makes inkomst i samband med beräkningen av avgiftsunderlaget vid återbetalning av studieskuld skall upphöra fr. o. m. den 1 januari 1988,

3. att riksdagen beslutar om sådan ändring i studiestödslagen fr. o. m. den 1 juli 1987 att återbetalning av studiemedel påbörjas ett kalenderår efter det år då man senast lyfte studiemedel,

4. att riksdagen begär att regeringen genomför en omläggning av studiemedelssystemet så att studiemedlens lånedel fr. o. m. den 1 juli 1987 inte finansieras med statsbudgetmedel,

5. att riksdagen beslutar att under anslaget E 4 anslå ett med 3 200 000 000 kr. minskat anslag jämfört med regeringens förslag,

6. att riksdagen hos regeringen begär nya regler som underlättar för studerande att få studiemedel för studier utomlands.

1986/87:Sf419 av Barbro Sandberg m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att avbryta försöksverksamheten med möjlighet för pensionärsorganisation att kollektivt ansöka om dagstudiestödets internatbidrag,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående kvinnors möjlighet att erhålla det högre bidragsbeloppet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inkomstgränser för extra tillägg.

1986/87:Sf420 av Grethe Lundblad (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att höja inkomstgränserna för extra tillägget inom studiehjälpen.

1986/87:Sf421 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bilaga 10 under förutsättning av bifall till yrkande 1 i motion 1986/87:Sf348 beslutar att för budgetåret 1987/88 under anslaget E 3, Studiehjälp m. m., anvisa 2 065 165 000 kr.,

2. att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bilaga 10 under förutsättning av bifall till yrkande 1 i den ovan nämnda motionen beslutar att för budgetåret 1987/88 under anslaget E 4, Studiemedel m. m., anvisa 4 444 100 000 kr.

1986/87:Sf422 av Jan Hyttring (c) vari yrkas att riksdagen beslutar anslå 7 300 000 kr. i statsbidrag till studerandehälsovården för budgetåret 1987/88.

1986/87:Sf423 av Ylva Annerstedt (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att elever i odlingskurser för biodynamisk odling skall vara berättigade till studiemedel.

1986/87:Sf424 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att fribeloppet för egen inkomst höjs med 10 procentenheter samt att till E 4. Studiemedel m. m. för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 4 527 000 000 kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående studiehjälp för studier utomlands,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående studiemedel för studier utomlands,

4. att riksdagen beslutar att de särskilda anslagsposterna under anslaget E 5. Vuxenstudiestöd Uppsökande verksamhet på arbetsplatser samt Planering av uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer avskaffas,

5. att riksdagen beslutar att under anslaget E 5 till särskilt vuxenstudiestöd för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 603 900 000 kr.,

6. att riksdagen beslutar att under anslaget E 5 till korttidsstudiestöd för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 154 000 000 kr.,

7. att riksdagen godkänner att 814 900 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att finansiera anslaget E 5. Vuxenstudiestöd m. m.,

8. att riksdagen beslutar att till E 5. Vuxenstudiestöd m. m. för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 814 900 000 kr.,

9. att riksdagen godkänner att 33 700 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att finansiera anslaget E 6. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar,

10. att riksdagen beslutar att till E 6. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 157 300 000 kr.,

11. att riksdagen beslutar att under anslaget E 8. Bidrag till vissa studiesociala ändamål till anslagsposten Bidrag till hälso- och sjukvård för högskolestuderande för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationssanslag med utöver regeringens förslag 150 000 kr.,

12. att riksdagen beslutar att under anslaget E 8. till Talboks- och punktskriftsbiblioteket för budgetåret 1987/88 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. höjt belopp till talböcker för rörelsehindrade som bedriver högskolestudier,

13. att riksdagen beslutar att till anslaget E 8. Bidrag till vissa studiesociala ändamål för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 82 657 000 kr.

Utskottet

E 1. Centrala studiestödsnämnden

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är central förvaltningsmyndighet för ärenden om studiesocial verksamhet. CSN är chefsmyndighet för sex studiemedelsnämnder som handlägger ärenden om studiemedel och för 24 vuxenutbildningsnämnder som har hand om ärenden om vuxenstudiestöd och bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser.

De sammanlagda kostnaderna för administrationen av vuxenstudiestöden beräknas i propositionen till 35 000 000 kr. I propositionen begärs godkännande av att ett motsvarande belopp av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att delvis finansiera anslaget. Totalt föreslås till anslaget E 1 anvisat ett ramanslag av 83 888 000 kr.

Utskottet har ingen erinran mot propositionens förslag i nu behandlad del.

E 2. Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd

Från anslaget bestrids kostnaderna för portoavgifter och avgifter till kronofogdemyndigheter och tingsrätter för viss kravverksamhet.

I propositionen föreslås att till anslaget E 2 för budgetåret 1987/88 skall anvisas ett förslagsanslag av 12 885 000 kr.

Utskottet biträder förslaget.

Från anslaget bestrids kostnaderna för studiehjälp.

Studiehjälpen består förutom av studiebidraget av olika tillägg. Studiebidraget är samordnat med det allmänna barnbidraget och utgår för närvarande med 485 kr. per månad. Inackorderingstillägg utgår utan ekonomisk prövning, medan extra tillägg förutsätter en sådan prövning. Detsamma gäller återbetalningspliktiga studiemedel inom studiehjälpssystemet. Inackorderingstillägg utgår till alla elever som måste bo inackorderade på studieorten med ett schabloniserat belopp vars storlek är beroende på avståndet till hemorten. Inackorderingstillägget utgår med för närvarande lägst 670 och högst 1 330 kr. per månad. Extra tillägg utgår efter behovsprövning med högst 660 och lägst 220 kr. per månad. Vid prövningen tas hänsyn till elevens och hans föräldrars ekonomiska förhållanden, och det ekonomiska underlaget får uppgå till högst 45 000 kr. per år för att maximalt tillägg skall utgå. Lägsta tillägg utgår vid en inkomst om högst 85 000 kr.

I propositionen föreslås bl. a. en höjning av *inackorderingstilläggen* till att utgå med lägst 770 och högst 1 550 kr. per månad. Vidare föreslås att inkomstgränserna för extra tillägg justeras upp med 3 000 kr.

I motion Sf411 anför Rosa Östh att de nuvarande kraven på viss restid för rätt till inackorderingstillägg ibland utesluter elever från att få tillägget, trots att de måste bo inackorderade om kommunikationerna inte överensstämmer med skolans tider. Motionären nämner som ett exempel härpå elever som har jourtjänstgöring morgon och kväll vid lantbruksskolor, hushållsskolor m. fl. Hon begär ett tillkännagivande till regeringen om att de nuvarande bestämmelserna för inackorderingstillägg skall ses över så att de nämnda problemen kan rättas till.

Enligt CSN:s föreskrifter CSNFS 1985:5 kan inackorderingstillägg bl. a. beviljas om restiden mellan föräldrarnas bostad och skolan överstiger två timmar minst två dagar per vecka. Enligt allmänna råd/kommenterar härtill är det tidpunkterna när skoldagen normalt börjar och slutar och inte elevens individuella skoldag som är avgörande för tidberäkningen.

Utskottet har erfarit att skolöverstyrelsen (SÖ) redan uppmärksammat CSN på de problem som motionären tagit upp, och samråd i frågan har förekommit mellan de båda myndigheterna. Eftersom inackorderingstilläggens syfte är att ge ekonomisk hjälp till elever som behöver inackordering bör enligt utskottets mening administrativt lättillämpliga bestämmelser inte utesluta att tillägg kan utgå om ett faktiskt behov av inackordering föreligger för att studierna skall kunna fullföljas. Utskottet förutsätter därför att CSN överväger om de nuvarande bestämmelserna behöver ändras så att gränsdragningsproblem av det slag som påtalas i motionen inte behöver uppkomma för elever vid olika former av folkhögskolor.

Motion Sf411 får härmed anses tillgodosedd.

Tre motioner berör *inkomstgränserna för det extra tillägget*. Birgitta Hambraeus anför i motion Sf404 att endast en mindre del av anslagsposten för extra tillägg under innevarande budgetår tagits i anspråk. Enligt motionären bör inkomstgränserna höjas snarast så att anslagna medel kan utnyttjas. Även Barbro Sandberg i motion Sf419 (yrk. 3) och Grethe

Lundblad i motion Sf420 anser att inkomstgränserna bör höjas. I den sistnämnda motionen framhålls att propositionens förslag om en höjning med 3 000 kr. inte är tillräcklig om man skall uppfylla tidigare beslutad målsättning att ca 25 000 elever skulle kunna erhålla extra tillägg.

Utskottet förutser betydande problem ur såväl rättvisesynpunkter som administrativa synpunkter om inkomstgränserna skulle höjas redan innevarande budgetår. Många elever har redan erhållit sitt extra tillägg för vårterminen och tidpunkten för sista ansökningsdag för vårterminen är redan den 15 april. Däremot delar utskottet motionärernas uppfattning att inkomstgränserna för nästa budgetår behöver höjas utöver vad som föreslagits i propositionen. Utskottet beräknar att föreslagna medel för extra tillägg budgetåret 1987/88, 70,3 milj. kr., ger utrymme för en höjning av de nuvarande inkomstgränserna med 10 000 kr. och föreslår att en sådan höjning sker fr. o. m. den 1 juli 1987. Det ankommer på regeringen att utfärda bestämmelser härom.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Sf404, Sf419 (yrk. 3) och Sf420 bör ges regeringen till känna.

Studiehjälp kan utgå till svensk medborgare för studier i ett land utanför Norden om studierna inte med lika stor fördel skulle kunna bedrivas vid svensk läroanstalt. För studier vars allmänna inriktning motsvarar svensk gymnasieskola beviljas i enlighet härmed inte studiehjälp. Om den studerandes föräldrar är bosatta utomlands beviljas dock studiehjälp för gymnasiala studier i det land där föräldrarna är bosatta.

Carl Bildt m. fl. anser i motion Sf410 (yrk. 3) att internationella kontakter i form av *studier utomlands* är betydelsefulla och att som ett första steg riksdagen skall besluta att studiehjälp skall utgå under studier på gymnasial nivå utomlands under ett år. En ökad möjlighet till studiehjälp utomlands begärs också i motion Sf424 av Birgitta Rydle m. fl. (yrk. 2).

Såsom ovan nämnts är studiehjälpen beloppsmässigt samordnad med det allmänna barnbidraget och båda bidragsformerna ingår i samhällets stöd till barnfamiljerna. Barnbidrag kan såsom motionärerna påpekat utgå under en utlandsvistelse som varar högst ett år. Utskottet, som ser positivt på att gymnasieelever som under sin gymnasieutbildning vill studera utomlands under något år får behålla studiehjälpen, har erfarit att frågan för närvarande utreds och övervägs inom CSN. Utskottet anser med hänsyn härtill att motionerna nu inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Fr. o. m. den 1 juli 1983 har länshuvudmännen för kollektivtrafiken fått ansvaret för studiehjälpsberättigade *elevers dagliga resor* till och från skolan. För kostnaderna utgår ett statsbidrag som för nästa budgetår beräknas till 253,9 milj. kr. Fördelningen av statsbidraget mellan länshuvudmännen görs av CSN med utgångspunkt i vad som utgick i resetillägg till eleverna inom resp. huvudmans område under budgetåret 1981/82. CSN kan därvid göra vissa justeringar i fördelningen med hänsyn till bl. a. taxe- och elevutveckling inom varje huvudmans område.

I propositionen erinras om att CSN redovisat ett uppdrag att pröva om det finns andra sätt än det nuvarande att tillförsäkra gymnasieeleverna ersättning för deras resekostnader. CSN har därvid bl. a. anfört att det är nödvändigt att statsmakterna, innan bidragssystemet förändras, preciserar villkoren för

gymnasieelevernas dagliga resor samt klargör om ansvaret för verksamheten skall ligga hos staten eller kommunerna. I avvaktan på ett bättre underlag för beslut om en eventuell förändring av ansvaret för verksamheten begärs i propositionen riksdagens godkännande av att fördelningen av statsbudgetmedlen mellan de olika länshuvudmännen skall grunda sig på kostnaden för månadskort i de olika länen samt på antalet resande elever i varje län budgetåret 1986/87. Utskottet har ingen erinran häremot.

Sven-Olof Nordlund tar i motion Sf403 upp frågan om det framtida ansvaret för gymnasielevernas resekostnader och erinrar om att CSN vid sitt förenämnda utredningsuppdrag stannat för två alternativa lösningar, antingen att det ekonomiska ansvaret för resorna återförs till staten eller att ansvaret överförs till primärkommunerna. Om nuvarande system skall ändras begär motionärerna ett tillkännagivande om att förändringen bör ske mot ett minst lika samhällsekonomiskt och kollektivtrafikanpassat system som det nuvarande. För att uppnå detta bör enligt motionären kommunerna ha det ekonomiska, planeringstekniska och praktiska ansvaret för gymnasieelevernas dagliga resor.

För att få ett bättre underlag för beslut om en eventuell förändring av ansvaret för de ifrågavarande resorna har CSN fått ett nytt uppdrag att utreda frågan. Utskottet anser att resultatet härav bör avvaktas innan riksdagen gör något uttalande med anledning av motion Sf403. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motionen.

I propositionen föreslås att ett förslagsanslag av 2 065 645 000 kr. anvisas till *anslaget Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1987/88. Nils Carlshamre m. fl. hänvisar i motion Sf421 (yrk. 1) till att motionärerna i motion Sf348 motsatt sig regeringens förslag om ett tilläggsbelopp om 400 kr. till basbeloppet vid beräkningen av vissa basbeloppsanknutna förmåner. Till följd härav yrkar motionärerna, under förutsättning av bifall till motion Sf348 i motsvarande del, att anslaget till Studiehjälp beräknas till 2 065 165 000 kr.

Utskottet tillstyrker nedan (s. 12) regeringens förslag till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel. Till följd härav bör med bifall till propositionen och med avslag på motion Sf421 (yrk. 1) till Studiehjälp m. m. anvisas ett förslagsanslag av 2 065 645 000 kr.

E 4. Studiemedel

Studiemedel består av studiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel. För ett normalläsår uppgår studiemedlen för heltidsstuderande till 145 % av basbeloppet. Den övervägande delen av studiemedlen är återbetalningspliktig. Bidragsdelen utgör 2 178 kr. för en heltidsstuderande per normalläsår. Har den studerande barn, kan ett återbetalningspliktigt barntillägg utgå med 25 % av basbeloppet per barn och läsår.

Studiemedel utgår efter en prövning mot den studerandes inkomst och förmögenhet. Prövningen för den som studerar heltid under fem månader per kalenderhalvår medför reduktion av studiemedlen när inkomsten under första kalenderhalvåret överstiger 40 % av basbeloppet och under andra kalenderhalvåret 55 % av basbeloppet. Vid heltidsstudier under kortare tid och vid deltidsstudier är reduktionsreglerna gynnsammare.

Studiemedelsskulden löper utan ränta men justeras årligen upp enligt det s. k. garantitalet som är högst 1,042. För år 1986 har skulden räknats upp med 1,0345 %. Studiemedlen återbetalas genom årliga avgifter, jämnt fördelade över återbetalningstiden. Uppskov med återbetalningen kan beviljas om det s. k. avgiftsunderlaget understiger tre och ett halvt basbelopp. Vid fastställande av avgiftsunderlaget tas hänsyn till inte enbart den avgiftsskyldiges egen inkomst utan även makes inkomst.

Studiemedelskommittén (U 1985:09) tillsattes i juni 1985 med uppgift att utreda behovet av förändringar av studiemedelssystemet. I direktiven betonas vikten av att kommittén bedömer styreffekter på rekryteringen till skilda slag av studier bl. a. med hänsyn till ålder och social bakgrund. Kommittén skall bedriva sitt arbete förutsättningslöst, men förslagen måste rymmas inom oförändrade ekonomiska ramar. Vissa områden som kommittén bör ta upp betonas dock särskilt. Det gäller studiemedelsbeloppets storlek, regler för avskrivning, hänsynstagande till makes ekonomi vid återbetalningen, inriktningen av subventionselementen samt studiemedelssystemets förhållande till andra system. Kommittén beräknas lägga fram ett samlat förslag om ett reformerat studiemedelssystem till hösten 1987.

Sedan riksdagen vid föregående riksmöte beslutat begära hos regeringen att studiemedelskommittén skulle få i uppdrag att framlägga förslag om att den s. k. *äktamakeprövningen* skulle slopas har studiemedelskommittén fått tilläggsdirektiv i enlighet med beslutet samt också fått i uppdrag att redovisa konsekvenserna av en sådan förändring samt att ta ställning till hur angelägen den är i förhållande till övriga förslag som lämnas av kommittén. I promemorian Ds U 1986:15 har kommittén utan att lämna några förslag presenterat ett bakgrundsmaterial i frågan. Avsikten är att kommittén skall återkomma med förslag i frågan i sitt slutbetänkande.

I propositionen framhåller departementschefen att frågan om äktamakeprövningen har viktiga juridiska aspekter och stor betydelse för den principiella synen på hur de studerandes levnadskostnader skall finansieras och på vem som till slut skall svara för finansieringen. Den har också avsevärda omedelbara ekonomiska konsekvenser för statsverket. Enligt departementschefen skulle det därför vara synnerligen obetänksamt att bryta ut frågan om äktamakeprövningen ur det sammanhang där den hör hemma för ett ställningstagande i särskild ordning. Remissinstanserna, regering och riksdag bör få tillfälle att i ett sammanhang pröva studiemedelskommitténs förslag. Det finns därför enligt hans mening över huvud taget ingen anledning att nu fatta beslut som skulle ändra grundläggande principer i studiemedelssystemet. Däremot finns det, med hänsyn till den kostnadsutveckling som skett sedan år 1975 då den nedre inkomstgränsen 20 000 kr. för beaktande av makes inkomst fastställdes, anledning att justera upp denna till 60 000 kr. och i propositionen föreslås en sådan uppräkning.

I motionerna Sf410 av Carl Bildt m. fl. (yrk. 1) och Sf418 av Bengt Westerberg m. fl. (yrk. 2) begärs att riksdagen skall besluta avskaffa den s. k. äktamakeprövningen fr. o. m. den 1 januari 1988. I den senare motionen föreslås (yrk. 3) att reformförslaget skall delfinansieras genom att återbetalningen av studiemedelsskulden påbörjas ett år tidigare än för närvarande. Olof Johansson m. fl. begär i motion Sf401 (yrk. 2) förslag från regeringen

om att äktamakeprövningen skall avskaffas medan Lars Werner m. fl. i motion Sf405 (yrk. 10) begär ett tillkännagivande till regeringen i frågan.

Utskottet anser att ett slopande av äktamakeprövningen vid återbetalning av studiemedel är så angeläget att resultatet av studiemedelskommitténs arbete inte bör avvaktas. Förslag i frågan bör snarast föreläggas riksdagen så att ändrade regler kan träda i kraft den 1 januari 1988. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med anledning av motionerna Sf410 (yrk. 1), Sf418 (yrk. 2), Sf401 (yrk. 2) och Sf405 (yrk. 10).

Såvitt gäller det i motion Sf418 (yrk. 3) framförda finansieringsförslaget om att återbetalningen av studieskulden skall påbörjas ett år tidigare än för närvarande vill utskottet framhålla att ett sådant nytt villkor endast kan uppställas för studiemedel som ännu inte beviljats. Det skulle således dröja åtskilliga år innan några skärpta återbetalningsregler skulle få full genomslagskraft och kunna bidra till en delfinansiering av kostnaderna för slopande av äktamakeprövningen. Utskottet avstyrker därför bifall till motion Sf418 (yrk. 3).

I bil. 7 (socialdepartementet) till budgetpropositionen föreslår socialministern en särskild lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m. m. Tilläggsbeloppet som skall utgå fr. o. m. den 1 juli 1987 utgör 400 kr. Utbildningsministern anför att en motsvarande uppräkning bör komma de studerande till godo och lägger därför fram förslag om *lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel m. m.* För studiemedel som utgår med 145 % av basbeloppet innebär detta en förstärkning med 580 kr. per läsår.

I motion Sf203 av Olof Johansson m. fl. (yrk. 7, delvis) yrkas avslag på regeringens förslag om tilläggsbelopp till basbeloppet. Motionärerna förutsätter därvid att riksdagen, vid bifall till det nämnda yrkandet, justerar ersättningsnivån i andra basbeloppsanknutna ersättningar.

Lars Werner m. fl. begär i motion Sf405 (yrk. 1–3) tillkännagivanden om att studiemedlens totalbelopp omedelbart skall höjas till 155 % av basbeloppet, att bidragsdelen skall höjas till 25 % av totalbeloppet och att barntillägget skall utgå som bidrag i stället för att vara återbetalningspliktigt.

Utskottet har i betänkande SfU 1986/87:10 under moment 1 i hemställan tillstyrkt regeringens förslag om ett tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner. I konsekvens härmed tillstyrkt utskottet också förslaget om ett tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel.

Däremot är utskottet mot bakgrund av studiemedelskommitténs pågående förutsättningslösa arbete inte berett att nu förorda någon ytterligare höjning av studiemedlens belopp eller någon höjning av bidragsdelen på sätt som begärts i motion Sf405 (yrk. 1–3).

Tre motionsyrkanden berör frågan om hur stor del av den studerandes inkomster som skall påverka rätten till studiemedel. I motionerna Sf410 (yrk. 2) av Carl Bildt m. fl. och Sf424 av Birgitta Rydle m. fl. (yrk. 1) begärs som ett första steg i en reformering av fribeloppsreglerna att fribeloppsgränserna generellt skall höjas med 10 %. I den senare motionen begärs också att 10 milj. kr. skall anvisas för ändamålet. Lars Werner m. fl. begär i motion Sf405 (yrk. 4) att man vid studiemedelstilldelningen inte skall ta hänsyn till inkomster som intjänats under perioder mellan terminerna.

Fribeloppsgränserna ändrades den 1 juli 1986 bl. a. i syfte att minska betydelsen av ferieinkomsternas fördelning. Sålunda är fribeloppsgränserna högre under andra kalenderhalvåret än under det första. Enligt vad utskottet erfarit har utfallet av ändringarna varit mycket gynnsamt för studiemedelstagarna. Inte heller när det gäller fribeloppsgränsernas utformning anser utskottet med hänsyn till studiemedelskommitténs arbete att någon ändring nu bör göras i gällande bestämmelser och utskottet avstyrker bifall till motionerna Sf410, Sf424 och Sf405 i motsvarande delar.

I motionerna Sf410 (yrk. 4) och Sf424 (yrk. 3) berörs också frågan om rätt till *studiemedel vid studier utomlands*. Motionärerna anser att studiemedel vid utlandsstudier bör kunna utgå efter i princip samma regler som gäller för studier här i Sverige. I den förstnämnda motionen begärs att riksdagen beslutar i enlighet med det anförda medan i den senare motionen begärs ett tillkännagivande i frågan. Bengt Westerberg m. fl. anser i motion Sf418 (yrk. 6) att regeringen bör ge UHÄ och CSN i uppdrag att gemensamt presentera förslag till en liberalisering av de nuvarande reglerna för att erhålla studiemedel vid studier utomlands.

Studiemedel kan beviljas för studier i annat nordiskt land enligt huvudsakligen de villkor som gäller för studier i Sverige. För att studiemedel skall kunna beviljas för studier utanför de nordiska länderna gäller emellertid strängare villkor. En grundförutsättning för beviljning i dessa fall är att studierna inte med lika stor fördel kan bedrivas i Sverige. Vid prövningen av rätten till studiemedel för utlandsstudier tar centrala studiestödsnämnden hänsyn till om utbildningen saknas i Sverige eller om den innehållsmässigt väsentligt skiljer sig från närmaste svenska motsvarighet. CSN har under de senaste åren avsevärt förbättrat möjligheterna att erhålla studiemedel för utlandsstudier. Bl. a. har möjligheterna till studiemedel för språkstudier utomlands vidgats. I en särskild skrivelse till regeringen i oktober 1984 föreslog CSN ytterligare förbättrade möjligheter till studiemedel för utlandsstudier. Nämndens förslag innebar att studiemedel fortsättningsvis borde kunna beviljas även för vissa s. k. platsbristutbildningar utomlands. Med platsbristutbildningar avsåg CSN i detta sammanhang sådana utbildningar till vilka antalet sökande i Sverige klart översteg antalet tillgängliga studieplatser. Förslaget avvisades emellertid av såväl regering som riksdag med hänvisning till statsfinansiella skäl (prop. 1984/85:100, SfU 16, rskr. 12). Utskottet ansåg därvid att det även fanns utbildningspolitiska skäl som talade mot en större utvidning av möjligheterna att få studiemedel för studier utomlands.

Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sin tidigare ståndpunkt och avstyrker bifall till motionerna Sf410 (yrk. 4), Sf418 (yrk. 6) och Sf424 (yrk. 3).

Lars Werner m. fl. tar i motion Sf405 (yrk. 11) också upp situationen för *studerande som fullgör militär repetitionsutbildning*. Motionärerna ansluter sig till ett förslag från CSN om att en studerande skall få behålla studiemedlen under en sådan utbildning och få skuldreducering enligt samma regler som gäller under sjukdom.

Departementschefen har i propositionen framhållit att även om han i sak finner skäl för CSN:s förslag är han inte beredd att nu tillstyrka det.

Genomförandet av förslaget kräver ett relativt nära samarbete mellan CSN, riksförsäkringsverket och försvarets civilförvaltning och enligt hans uppfattning behöver förutsättningen för detta samarbete klarläggas ytterligare. Även vissa konsekvenser när det gäller samordningen mellan dagpenningen vid repetitionsutbildning och studiemedelssystemet kan behöva belysas. Avsikten är att CSN skall få i uppdrag att i samråd med de båda övriga berörda myndigheterna utforma ett mer fullständigt förslag i frågan.

Mot denna bakgrund finner utskottet för närvarande inte skäl för någon riksdagens åtgärd med anledning av motion Sf405 (yrk. 11).

Ett villkor för att *en utbildning skall berättiga till statligt studiestöd* är att utbildningen är statlig, statsunderstödd eller står under statlig tillsyn. Det ankommer på regeringen att besluta om vid vilka utbildningar eleverna kan uppbära studiestöd och utbildningarna i fråga återfinns i till studiestödsförordningen bilagda förteckningar.

I motion Sf423 av Ylva Annerstedt begärs att riksdagen skall besluta om att elever i odlingskurser för biodynamisk odling skall vara berättigade till studiemedel. I motionen nämns att en linje för sådan undervisning finns vid Rudolf Steinerseminariet.

Enligt vad utskottet erfarit har i ifrågavarande fall någon framställan till berörd myndighet eller till regeringen om statsbidrag eller statlig tillsyn inte gjorts av utbildningsanordnaren. Regeringen har därför inte haft anledning pröva frågan om rätt till studiemedel för eleverna. Vid sådant förhållande anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att vidta någon åtgärd med anledning av motion Sf423.

I propositionen föreslås att avgiften vid *återbetalning av studiemedel* skall erläggas vid fyra inbetalningstillfällen per år i stället för som för närvarande vid tre tillfällen. CSN skall dock under en tvåårig försöksperiod ha möjlighet att tillgodose individuella önskemål om tätare betalningar, t. ex. månadsvis.

Utskottet biträder förslaget och anser att detta tillgodoser motion Sf405 (yrk. 8) av Lars Werner m. fl. om att återbetalningen av studiemedel skall kunna ske månadsvis.

I motion Sf405 (yrk. 5–7 och 9) läggs fram ytterligare förslag som berör återbetalningen av studiemedel. Motionärerna begär tillkännagivande om att vid återbetalning av studiemedel avgiftsunderlaget (gränsen) baseras på medianlönen för heltidsarbetande inom TCO-kollektivet och att inkomster på den nivån eller under ej medför återbetalningsskyldighet samt att successiv upp- och nedtrappning av gränsen sker. För de år som den skuldsatte ej har en inkomst motsvarande medianlönen för TCO-kollektivet bör vidare studiemedelsavgiften avskrivas. Återbetalningsplikten bör återinträda först när den egna inkomsten når över medianlönen för heltidsarbetande inom TCO-kollektivet. Slutligen bör studiemedelsavgiften sänkas när återbetalningsskulden minskat genom en större återbetalning än som behövts.

Även Olof Johansson m. fl. begär i motion Sf401 (yrk. 3 och 4) lättnader i återbetalningsreglerna. Sålunda bör regeringen lägga fram förslag om att vid beräkning av avgiftsunderlaget avdrag får göras med ett basbelopp för ett barn under 16 år och med ett halvt basbelopp för varje ytterligare barn under 16 år. Vidare bör riksdagen besluta att den årliga återbetalningen skall kunna

begränsas till 10 % av skillnaden mellan avgiftsgränsen tre och ett halvt basbelopp och avgiftsunderlaget i stället för som för närvarande 20 %.

Utskottet finner att ett omedelbart genomförande av de nämnda förslagen i motionerna Sf405 och Sf401 skulle bli både kostnadskrävande och innebära inskränkningar i studiemedelskommitténs, enligt direktiven, förutsättningslösa arbete. Utskottet kan därför inte biträda förslagen.

I propositionen föreslås att till *anslaget Studiemedel m. m.* skall anvisas ett förslagsanslag av 4 517 900 000 kr.

I motion Sf421 av Nils Carlshamre m. fl. (yrk. 2) begärs – under förutsättning av bifall till motion Sf348, vari motionärerna yrkat avslag på regeringens förslag om ett tilläggsbelopp till basbeloppet – att anslaget skall beräknas till 4 444 100 000 kr.

Motionärerna i motion Sf418 av Bengt Westerberg m. fl. (yrk. 4) framhåller att en bred politisk enighet numera synes föreligga om att en del av studiemedlen skall bestå av marknadsmässiga lån och att den delen bör lyftas ut ur budgeten. Enligt motionärerna bör principen vara att, i stället för att som för närvarande även den återbetalningspliktiga delen av studiemedlen budgeteras som utgift, endast den del som motsvarar statssubventionen tas med i budgeten. För att täcka utgifterna för den del av studiemedlen som skall ligga utanför budgeten kan antingen CSN ges rätt att emittera obligationer eller bankerna åta sig att själva ställa erforderliga medel till förfogande. Motionärerna begär att regeringen skall få i uppdrag att genomföra den föreslagna förändringen fr. o. m. den 1 juli 1987. Till följd härav skall enligt motionärerna (yrk. 5) anslaget till studiemedel för nästa budgetår minskas med 3,2 miljarder kronor.

Utskottet har ovan tillstyrkt regeringens förslag om ett tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkningen av studiemedel.

Vad gäller förslaget i motion Sf418 om att en del av studiemedlen bör lyftas ur statsbudgeten redan fr. o. m. den 1 juli 1987 vill utskottet erinra om att frågan övervägs av studiemedelskommittén. Inom kommittén har man undersökt olika alternativ för en förändring. Vilket alternativ man än väljer krävs ett omfattande beredningS- och lagstiftningsarbete innan det kan genomföras. På grund av det anförda är det enligt utskottets uppfattning varken lämpligt eller möjligt att genomföra någon av de i motionen aktualiserade förändringarna i studiemedlens finansieringssystem redan den 1 juli i år.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf421 (yrk. 2) och Sf418 (yrk. 4 och 5) och beräknar medelsbehovet till 4 517 900 000 kr. under anslaget Studiemedel.

Utskottet behandlar slutligen under detta avsnitt fyra motionsyrkanden som direkt anknyter till *studiemedelskommitténs* pågående arbete.

I motion Sf401 av Olof Johansson framhålls att studiemedelssystemet är i kris och att intresset för högskolestudier minskar i takt med sjunkande statlig subvention under studietiden och urholkad köpkraft för högskoleutbildade. Förutom vissa omedelbara åtgärder som enligt vad ovan angivits begärts av motionärerna, begär de (yrk. 1) att nya direktiv bör ges till studiemedelskommittén så att ett system med en nettokostnad som är 500–1 000 milj. kr. större än i dag kan utredas och utformas i enlighet med vad som sägs i

motionen. Motionärerna skisserar ett framtida studiestödssystem som innebär att en studielön utges i storleksordningen ett basbelopp för heltidsstudier. Studielönen skall vara skattepliktig och därigenom differentieras den automatiskt med hänsyn till andra inkomster och förmögenhet. Utlägg för studielitteratur m. m. bör vara avdragsgilla. Studielånen bör kompletteras med ett statsgaranterat lån som administreras utanför budgeten. Frågan om extra stöd till barnfamiljer bör lösas inom den generella familjepolitiken.

Även Bengt Westerberg m. fl. begär i motion Sf418 (yrk. 1) att direktiven till studiemedelskommittén skall ändras så att det blir möjligt att föreslå reformer till högre kostnad än i dag. Motionärernas utgångspunkt inför det fortsatta arbetet är att totalramen för studiemedel skall kunna höjas till 155–165 % av basbeloppet och bidragsdelen till 20–30 % av totalramen. Lånehanteringen bör läggas på bankerna och räntorna på lånen bör antingen bli avdragsgilla vid taxeringen eller bör lånen löpa med en uppräkningsprocent som är hälften av den gällande marknadsräntan. Barnfamiljerna bör ha möjlighet att få extra studiemedel som bidrag och lån i samma proportioner som i systemet i övrigt. Kostnaderna för det föreslagna programmet är enligt motionärerna lägre än vad kostnaderna för systemet varit de senaste 20 åren. Däremot är kostnaderna högre än vid alternativet att behålla nuvarande system om 1986 års inflationstakt blir bestående.

Hans Göran Franck och Åke Wictorsson framhåller i motion Sf413 att det nuvarande studiemedelssystemet har lett till att de flesta högskolestuderande har studieskulder på mellan 100 000 och 300 000 kr. och att den stora skuldsättningen verkar starkt avskräckande. Enligt motionärerna skulle studielön och rejält tilltagna stipendier göra den högre utbildningen mycket mer attraktiv, och de begär att studiemedelskommittén får i uppdrag att jämväl pröva frågan om införande av någon form av studielön.

Birger Hagård anser i motion Sf416 att det finns anledning för studiemedelskommittén att ägna ökad uppmärksamhet åt just möjligheterna till avskrivning av studieskulderna och då bl. a. i samband med studieprestationerna. Så t. ex. skulle antingen en del av skulden kunna avskrivas vid fullbordade studier eller utgå som en extra bonus om studierna fullbordades i tid. Motionären begär ett tillkännagivande om vad han anfört i motionen om möjliga stimulansåtgärder för högskolestuderande i form av avskrivning av studieskulden.

Med anledning av de påståenden om studieskuldernas storlek som gjorts i motion Sf413 vill utskottet erinra om att av samtliga avgiftsskyldiga år 1986 (641 000 personer) hade 5,6 % en skuld som var högre än 100 000 kr. Den genomsnittliga studieskulden var 36 000 kr.

Vad gäller de olika förslagen till förändringar i studiemedelssystemet framgår av direktiven till studiemedelskommittén att kommittén har en stor frihet vid utformningen av sina förslag och stora möjligheter att bedriva arbetet förutsättningslöst. Det ingår i kommitténs uppgifter att lämna förslag till bl. a. inriktningen av subventionselement i studiemedelssystemet, och förslaget skall innefatta ett ställningstagande till om studiestödets syften nås bäst genom ett studiebidrag eller genom lättnader i återbetalningsbördan. Vid prövningen av olika möjligheter att finansiera reformen bör belysas i vad

mån resurser kan frigöras genom bl. a. en finansiering av studiemedlen, helt eller delvis, utanför statsbudgeten.

Såsom framgår av motionerna Sf401 och Sf418 råder det skilda uppfattningar och osäkerhet om vad det nuvarande systemet kostar och vilken grad av subvention som inryms i det. Enligt utskottets mening bör därför studiemedelskommitténs arbete nu inte bindas upp av några uttalanden från riksdagens sida om inriktning och finansieringsmöjligheter utan kommitténs kommande förslag och analyser bör avvaktas. Utskottet avstyrker således bifall till motionerna Sf401 (yrk. 1), Sf418 (yrk. 1), Sf413 och Sf416.

E 5. Vuxenstudiestöd m. m.

Under anslaget Vuxenstudiestöd m. m. bestrids, förutom utgifter för särskilt vuxenstudiestöd, dagstudiestöd och timstudiestöd, även bidrag som utgår för uppsökande verksamhet på arbetsplatser, planering av uppsökande verksamhet, utbildning av studieorganisatörer och information om vuxenstudiestödet.

Anslaget finansieras genom medel från vuxenutbildningsavgiften. Tillgängligt utrymme under anslaget för budgetåret 1987/88 beräknas i propositionen till 992,1 milj. kr. Särskilda medel motsvarande 0,014 % av vuxenutbildningsavgiften avsätts sedan budgetåret 1984/85 till ett särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Vuxenstudiestöd kan utgå vid såväl längre som kortare studier. Det särskilda vuxenstudiestödet utgår vid längre studier till studerande på grundskole- och gymnasieskolenivå samt till studerande som genomgår yrkesteknisk högskoleutbildning. Stödet, som fr. o. m. budgetåret 1984/85 är differentierat, utgår till medlem i arbetslöshetskassa med ett skattepliktigt bidrag motsvarande 65 % av det utbildningsbidrag som den studerande skulle ha fått vid arbetsmarknadsutbildning. Till studerande som inte är medlem i arbetslöshetskassa utgår ett bidrag med 32,5 % av motsvarande utbildningsbidrag. Den som får det högre bidraget har även rätt till ett barntillägg, som utgår med 0,09 % av basbeloppet per dag. Särskilt vuxenstudiestöd kan därutöver utgå i form av återbetalningspliktiga studiemedel med så högt belopp att stödet blir lika stort som utbildningsbidraget efter skatt.

Dagstudiestödet, som främst är avsett för deltagare i kortare ämneskurser vid folkhögskolor, utgår i form av inkomstbidrag med 252 kr. per dag och internatbidrag med 210 kr. per dygn.

Timstudiestödet är främst avsett för deltagare i studiecirklar. Stödet utgår med 42 kr. per timme.

Departementschefen beräknar att 684,1 milj. kr. av de medel som inflyter från vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 kan avsättas till det särskilda vuxenstudiestödet och att härigenom ett ökat antal studerande skall få tillgång till stödet. Det ökade utrymmet bör fördelas så att det i första hand kommer studerande på grundskolenivå till del. I övrigt bör medlen fördelas så att de regionala skillnader som fortfarande finns vad gäller möjligheterna att få vuxenstudiestöd i görligaste mån utjämnas. Departementschefen räknar med att hans förslag skall leda en bra bit på väg mot målet att samtliga

ansökningar om vuxenstudiestöd på grundskolenivå skall kunna beviljas. Såvitt gäller tim- och dagstudiestöden föreslås i propositionen att dessa slås samman till en enda stödform, ett *korttidsstudiestöd*. Stödet skall enligt propositionen vara timrelaterat och kunna utgå under sammanlagt 240 timmar under ett år. Längre sammanhängande studieperioder får inte överstiga tio dagar. Vid cirkelstudier bör korttidsstödet utgå för varje timme man förlorar arbetsförtjänst. Vid samverkanskurser på folkhögskola bör stödet på samma sätt utgå med minst åtta timmar per dag. Ersättningen per timme föreslås höjd till 44 kr. Liksom för närvarande skall även fortsättningsvis internatbidrag kunna utgå, och detta föreslås höjt till 220 kr. per dygn. I propositionen förordas också vissa ändringar i reglerna för vilka sökande som skall ha företräde till korttidsstudiestödet. De föreslagna ändringarna innebär att vuxenutbildningsnämnderna skall ge företräde åt sökande med kort tidigare utbildning, som har stort behov av utbildning och stöd. Vid bedömningen skall, förutom kort tidigare utbildning, svåra arbetsförhållanden vara de viktigaste kriterierna. Härutöver skall nämnden kunna göra en helhetsbedömning av den sökandes sociala och ekonomiska situation. Kostnaderna för korttidsstudiestöd beräknas i propositionen till 200 milj. kr., vilket beräknas ge utrymme för att ett oförändrat antal personer skall komma i åtnjutande av stödet. Kostnaderna för bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser beräknas till 35 milj. kr. och kostnader för planering m. m. av uppsökande verksamhet och utbildning av fackliga studieorganisatörer till 13 milj. kr., vilket innebär en höjning av beloppen med 2 resp. 1 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Till *anslaget Vuxenstudiestöd m. m.* föreslås anvisat 992,1 milj. kr.

I motion Sf424 av Birgitta Rydle m. fl. yrkandena 4–8 föreslås i besparingssyfte att till anslaget skall anvisas ett 177,2 milj. kr. lägre belopp än som föreslagits i propositionen eller 814,9 milj. kr. Besparingen bör enligt motionärerna tillföras anslaget C 4. Bidrag till studieförbunden m. m. under utbildningsdepartementets huvudtitel. Medelsanvisningen till detta anslag behandlas av utbildningsutskottet. De i motionen föreslagna medlen för vuxenstudiestöd föreslås fördelade med 603,9 milj. kr. för särskilt vuxenstudiestöd, 57 milj. kr. för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa och 154 milj. kr. för korttidsstudiestöd. För kostnader för uppsökande verksamhet, planering m. m. av uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer bör enligt motionärerna medel inte längre anvisas eftersom sådan verksamhet nu pågått under en relativt sett lång tid.

Syftet med vuxenstudiestödet – och vuxenutbildningsavgiften – är att öka möjligheterna till studier för kortutbildade vuxna och främst för dem som är förvärvsarbetande. På grund av det statsfinansiella läget har efter hand betydande belopp i besparingssyfte förts över från vuxenutbildningsmedlen til folkbildningsändamål. Förslaget i motion Sf424 skulle medföra en ytterligare kraftig urholkning av vuxenstudiestödet. Utskottet kan inte medverka härtill och avstyrker bifall till motion Sf424 (yrk. 4–8) och tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget Vuxenstudiestöd m. m.

Lars Werner m. fl. anser i motion Sf407 att det är nödvändigt att öka de ekonomiska resurserna för att förbättra möjligheterna att använda utbild-

ning av vuxna som ett fördelningspolitiskt instrument. Motionärerna begär därför att *vuxenutbildningsavgiften* skall höjas från 0,27 % till 0,40 % av avgiftsunderlaget. Av de härigenom ökade intäkterna bör 400 miljoner anslås för en förbättring av de ekonomiska villkoren vid vuxenstudier. Motionärerna lämnar inte något förslag om hur dessa medel skulle fördelas, utan anser att det bör ankomma på regeringen att lämna sådana förslag. Motionärerna nämner dock särskilt att kvinnornas villkor bör förbättras eftersom dessa ofta endast kan erhålla det lägre särskilda vuxenstudiestödet. Det bör enligt motionärerna ankomma på regeringen att lämna förslag till riksdagen om hur den föreslagna medelsökningen skall fördelas.

Utskottet som nedan närmare kommer att behandla frågan om det särskilda vuxenstudiestödets konstruktion kan i nuvarande statsfinansiella läge inte tillstyrka ett ökat avgiftsuttag för att förbättra vuxenutbildningen och de vuxenstuderandes ekonomiska villkor.

Utskottet avstyrker sålunda bifall till motion Sf407 (yrk. 1 delvis och yrk. 2 och 3).

I syfte att skapa utrymme för en höjd ersättning till studerande – främst familjeförsörjare – som avstår från inkomst för att börja studera *differentierades det särskilda vuxenstudiestödet* fr. o. m. budgetåret 1984/85. Endast den som är berättigad till ersättning från erkänd arbetslöshetskassa – eller har uppburit sådan ersättning under längsta möjliga tid – får ersättning enligt den tidigare ersättningsnivån, dvs. med 65 % av det utbildningsbidrag som den studerande skulle ha fått vid arbetsmarknadsutbildning. För övriga sökande har bidraget sänkts till 32,5 % av motsvarande utbildningsbidrag. För sökande som får det högre bidraget finns även rätt till barntillägg om de har vårdnaden om barn under 16 år eller barn över 16 år som går i grundskola. Barntillägget utgör 0,09 % av basbeloppet per dag.

Differentieringen av det särskilda vuxenstudiestödet berörs i tre motioner.

I motion Sf406 av Marianne Andersson och Stina Gustavsson framhålls att hemarbetande kvinnor drabbats hårt av kopplingen till arbetslöshetskassa som villkor för den högre ersättningen. Motionärerna begär att regeringen skall lägga fram ett förslag om att differentieringen skall slopas. Barbro Sandberg m. fl. begär mot samma bakgrund i motion Sf419 (yrk. 2) att en utvärdering skall ske av hur differentieringen påverkat kvinnornas möjlighet att få det högre beloppet, medan Lars Werner m. fl. i den förenämnda motionen Sf407 (yrk. 1, delvis) begär ett tillkännagivande om att vuxenstudiestödets utformning är ett hinder för många kvinnor att studera och att stödet måste utformas så att vuxenutbildning inte är avhängig av ekonomiska skäl.

Motionsyrkanden som berörde differentieringen av det särskilda vuxenstudiestödet behandlades av utskottet vid föregående riksmöte i betänkandet SfU 1985/86:14. Utskottet påminde då om att antalet förvärvsarbetande som hade sökt och fått vuxenstudiestöd hade ökat markant efter det att stödet differentierats. Ett slopande av differentieringen skulle medföra antingen ett kraftigt minskat antal stöd eller en betydande kostnadsökning. Utskottet ansåg sig då inte kunna medverka till något av de nämnda alternativen. Utskottet erinrade emellertid om att frågan om olika gruppers ekonomiska möjligheter till vidareutbildning ryms inom ramen för studiemedelskommitténs arbete.

Mot bakgrunden av det anförda, som alltjämt äger giltighet, avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf406, Sf419 och Sf407 (yrk. 1, delvis).

Bengt Kronblad begär i motion Sf402 ett tillkännagivande om att en översyn skall göras av det *särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa*. Motionären framhåller att anvisade medel snabbt tagit slut vilket tyder på ett stort behov och att man bör permanenta stödformen. Syftet med stödet bör dock klargöras bättre och vissa justeringar bör göras i reglerna för att man skall kunna upprätthålla två skilda system för särskilt vuxenstudiestöd.

Utskottet är medvetet om att resurserna för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa är för små för att möta det behov som föreligger av stödformen. Utskottet ser dock ingen möjlighet att med nuvarande resurser för vuxenstudiestöd förorda ett förbättrat permanent stöd. I frågan ryms också arbetsmarknadspolitiska aspekter. Med hänsyn till stödets nuvarande provisoriska karaktär förutsätter utskottet dock att regeringen uppmärksamt följer utvecklingen och att en utvärdering görs av framtida behov av och syfte med stödformen. Med det anförda får motion Sf402 anses besvarad.

I motion Sf414 påpekar Ove Karlsson m. fl. att lagregleringen av det föreslagna *korttidsstudiestödet* inskränker rätten till stöd på ett sätt som innebär en försämring i förhållande till vad som nu gäller vid cirkelstudier, och motionärerna begär ett klarläggande från riksdagens sida att ersättning skall kunna utgå inte bara för studietimmar utan även för förlorade arbetstimmar i övrigt på grund av studierna.

Utskottet föreslår att ett förtydligande görs i den föreslagna lydelsen av 5 kap. 3 § studiestödslagen, så att det av lagrummet klart framgår att korttidsstudiestöd kan utgå för varje timme under vilken den studerande förlorar arbetsinkomst på grund av att han deltar i utbildning. Motion Sf414 får härigenom anses tillgodosedd.

Ansökan om timstudiestöd och dagstudiestöd kan göras såväl av enskild person som kollektivt av fackliga organisationer. Enligt förslag i föregående års budgetproposition, vilken godtogs av riksdagen, har även pensionärs- och handikapporganisationer fått möjlighet att söka dagstudiestödens internatbidrag kollektivt under en tvåårig försöksperiod.

I motion Sf419 (yrk. 1) av Barbro Sandberg m. fl. erinras om att folkpartiets ledamöter vid föregående riksmöte ansåg att försöksverksamheten med vidgad rätt till kollektiv ansökan endast skulle avse handikappgrupper. Motionärerna begär att riksdagen omprövar sitt beslut och avbryter försöksverksamheten med kollektiv ansökan om internatbidrag från pensionärsorganisationerna. Som skäl härför anger motionärerna att de begränsade resurserna för vuxenstudiestödet bör användas för att finansiera studier för personer i arbetsaktiv ålder.

Utskottet framhöll vid frågans behandling föregående år att, med hänsyn till att regeringens förslag endast innebär en tvåårig försöksverksamhet, utskottet inte ville motsätta sig att även pensionärsorganisationerna fick möjlighet till kollektiv ansökan. Utskottet erinrade därvid om att någon övre åldersgräns för dagstudiestödet inte finns och att bland ålders- och förtidspensionärer finns ett stort antal kortutbildade. Utskottet framhöll dock att med de begränsade resurser som vuxenstudiestödet har bör stödet företrädesvis utgå till dem som är i aktiv ålder. Med hänvisning till utskottets

ställningstagande föregående år kan utskottet inte nu förorda att försöksverksamheten avbryts. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motion Sf419 i nu behandlad del.

I föregående års budgetproposition förordades en *tvåårig försöksverksamhet med ett friare resursutnyttjande* av medlen för tim- och dagstudiestöd och uppsökande verksamhet. Syftet med en sådan försöksverksamhet är att finna former för att nå kortutbildade personer som är högst prioriterade för studiestöd men som är svåra att rekrytera till studier. En del av försöksverksamheten t. ex. mer flexibla ansökningstider hade kunnat sättas i gång redan inom ramen för gällande bestämmelser eller efter dispens från av CSN meddelade föreskrifter och allmänna råd. Efter ett bemyndigande till regeringen föregående år (se SfU 1985/86:14) har andra projekt kunnat inlemmas i försöksverksamheten. Ett sådant projekt rör uppsökande verksamhet bland arbetslösa och utanför arbetsplatserna. Ett annat projekt syftar till en viss liberalisering när det gäller vilka kurser som berättigar till timstudiestöd och det antal timmar som timstudiestöd kan utgå för. Ett tredje försöksområde avser användningen av särskilda vuxenstudiestöd i en selektiv uppsökande verksamhet där avsteg från urvalsreglerna kan behöva göras.

Enligt den förevarande propositionen har det visat sig svårt att snabbt komma i gång med försöksverksamheten. Departementschefen begär därför ett godkännande av att försöksverksamheten med ett friare resursutnyttjande inom vuxenstudiestödsområdet förlängs till den 30 juni 1989.

Utskottet har ingen erinran häremot.

Utskottet behandlar i detta sammanhang tre motioner, Sf415, Sf417 och Sf409, som tar sikte på *förenklade regler* inom vuxenstudiestödet.

I såväl motion Sf415 av Ove Karlsson m. fl. som motion Sf417 av Kristina Svensson och Berit Oscarsson begärs ett tillkännagivande om att ansökningsförfarandet för särskilt vuxenstudiestöd och studiemedel bör samordnas till en länsmyndighet. Härigenom skulle en förenkling och förbättrad service uppnås för den enskilde vuxenstuderanden samtidigt som en angelägen regionalpolitisk satsning kunde genomföras. I motion Sf415 begärs vidare ett tillkännagivande om att det skall ankomma på vuxenutbildningsnämnderna att handlägga frågor om såväl särskilt vuxenstudiestöd som studiemedel för vuxenstuderande på grundskole- och gymnasienivå och att nämnderna skall ha medansvar i den regionala vuxenutbildningsplaneringen. I motion Sf417 tas också frågan om variationer i vuxenutbildningsnämndernas tillämpning av reglerna upp. Det har, anför motionärerna, visat sig att vuxenutbildningsnämnder som framgångsrikt når sin målgrupp inte har möjlighet att få ytterligare pengar under året samtidigt som det kanske finns pengar kvar hos andra nämnder. Motionärerna anser att CSN skall få möjlighet att justera tilldelningen av pengar inom totalanslagets ram och att sökande som uppfyller klart angivna kriterier för vuxenstudiestöd bör få stöd utan urvalsprövning.

Utskottet har erfarit att CSN följer de administrativa frågorna kring vuxenstudiestödet och studiemedlen med stor uppmärksamhet. Bl. a. har CSN tagit initiativ till en lokalmässig samordning av studiemedelsnämnder och vuxenutbildningsnämnder, varvid försök också görs att samordna olika administrativa rutiner. Utskottet förutsätter att man vid utvärderingen av

den pågående försöksverksamheten med ett friare resursutnyttjande också ser över rutiner och regler i samband med vuxenstudiestödet och därvid överväger möjligheterna till en administrativ samordning av det särskilda vuxenstudiestödet och studiemedlen. Någon omedelbar åtgärd med anledning av motionerna Sf415 och Sf417 (yrk. 1) finner utskottet inte påkallad.

Övriga frågor som tagits upp i motion Sf417 ligger inom ramen för den pågående försöksverksamheten med ett friare resursutnyttjande. De ökade ekonomiska resurserna för särskilt vuxenstudiestöd under nästa budgetår och de uttalanden som görs i propositionen om urval av sökande och regional fördelning av medlen anser utskottet också bör kunna bidra till att man bättre når de högst prioriterade målgrupperna för vuxenstudiestöd. Inte heller motion Sf417 i övriga delar behöver föranleda någon åtgärd.

Mats O Karlsson m. fl. erinrar i motion Sf409 om att ett villkor för att vuxenstudiestöd skall beviljas är att den kurs som den studerande deltar i anordnats i samverkan med folkhögskola. Motionärerna uppger att i vissa län har vuxenutbildningsmedel inte kunnat utnyttjas därför att folkhögskolorna inte velat samverka vilket ofta berott på att de nått taket för antalet statsbidragsgrundande elevveckor. Enligt motionärerna borde det vara möjligt att låta vuxenutbildningsnämnderna lokalt bedöma om undantag kan beviljas från kravet på samverkan, och de begär ett tillkännagivande om att reglerna skall ändras.

Begränsningen av rätten till tim- och dagstudiestöd till vissa av SÖ godkända studiecirklar eller kurser vid folkhögskola syftar till att garantera att stödet används vid studier av en viss kvalitet. Eftersom det finns ett omfattande utbud av kurser och utbildning vid sidan av godkända studieförbund och folkhögskolor kan utskottet förutse vissa problem om rätten att utnyttja korttidsstudiestöden blir helt fri. Utskottet vill emellertid inte utesluta möjligheten av att pröva motionsförslaget inom ramen för den pågående försöksverksamheten med en friare resursanvändning om önskemål därom framställs från någon vuxenutbildningsnämnd.

Med det anförda får motion Sf409 anses besvarad.

I motion Sf410 (yrk. 5) anser Carl Bildt m. fl. att en samlad översyn behövs av hela vuxenstudiestödet inbegripet vuxenutbildningsavgiften och det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa. Motionärerna framför kritik mot främst tim- och dagstudiestöden för att dessa i huvudsak utnyttjas för fackliga kurser och det därför kan ifrågasättas om stöden går till den avsedda målgruppen.

CSN har i sin anslagsframställning för budgetåret 1987/88 berört användningen av tim- och dagstudiestöd. CSN har anfört att det torde vara en ganska utbredd uppfattning bland vuxenutbildningsnämnderna att tim- och dagstudiestöd inte bör användas för t. ex. fackliga styrelseutbildningar. Flera vuxenutbildningsnämnder har betonat detta i överläggningar och kontakter med de fackliga organisationerna och försökt åstadkomma en sådan avgränsning. CSN har inte varit beredd att föreslå en lagändring, som innebär att tim- och dagstudiestöd inte kan utgå för genomgång av olika typer av funktionsutbildningar, men har för avsikt att återkomma med ett sådant förslag om fortsatta diskussioner med berörda organisationer inte leder till några lösningar.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att den kritik som framförts i motion Sf410 inte behöver föranleda någon översyn av vuxenstudiestöden och utskottet avstyrker bifall till motionen i nu behandlad del.

E 6. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar

Från förevarande anslag bestrids utgifter för timersättning för deltagare i grundutbildning för vuxna och för timersättning vid grundläggande svensk-undervisning för invandrare (grund-sfi). Stödet utgår med 42 kr. per timme till den som förlorar arbetsinkomst, ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd på grund av deltagande i utbildningen. Till övriga studerande utgår stödet med 13 kr. per timme.

I propositionen föreslås att timersättning för den som har inkomstbortfall skall höjas till 44 kr. per timme medan den lägre timersättningen föreslås oförändrad. Den del av kostnaderna för timersättningen vid grundvux som finansieras genom vuxenutbildningsavgiften beräknas i propositionen till 36 700 000 kr. och det totala anslagsbehovet till 160,3 milj. kr.

I motion Sf424 av Birgitta Rydle m. fl. (yrk. 9 och 10) förordas en oförändrad timersättning, varigenom en besparing på 3 milj. kr. kan göras på förevarande anslag.

Utskottet, som ovan har tillstyrkt en höjning av timstudiestödet till 44 kr. i timmen, anser det rimligt med en motsvarande höjning av den högre timersättningen vid vissa vuxenutbildningar. Utskottet tillstyrker sålunda propositionens förslag och avstyrker bifall till motion Sf424 i motsvarande delar.

Ove Karlsson m. fl. anför i motion Sf244 att i den mån personer som uppbär timersättning vid grundvux och sfi-undervisning också uppbär socialbidrag sker avdrag för timersättningen på socialbidraget. Detta motverkar syftet med den lägre timersättningen om 13 kr., nämligen att stimulera till studier. Motionärerna anser att det behövs klarlägganden och översyn i frågan för att ge de bäst behövande erforderlig stimulans i enlighet med vad riksdagen beslutat, och de begär ett tillkännagivande härom till regeringen.

Enligt vad utskottet erfarit har CSN uppmärksammat den problematik som motionärerna tagit upp, och CSN har i dagarna lämnat en rapport i frågan till regeringen. Med hänsyn härtill anser utskottet att motionen inte för närvarande bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Berit Bölander och Gerd Engman erinrar i motion Sf412 om att CSN lämnat förslag om utformning av ett inkomstrelaterat korttidsstudiestöd. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att regeringen vid de fortsatta övervägandena av CSN:s förslag också uppmärksammar behovet för dem som deltar i grund-sfi att få en kompensation som bättre ansluter sig till inkomstbortfallet.

CSN:s ifrågavarande förslag som lämnats i en rapport Bibehållen lön under studieledighet (BLUS) bereds för närvarande i regeringskansliet. Om förslaget föranleder ändrad lagstiftning, utgår utskottet från att frågan om reglerna för timersättning vid grundvux och grund-sfi samtidigt övervägs. Motion Sf412 får härmed anses besvarad.

E 7. Kostnader för avskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti

Utskottet biträder regeringens förslag till medelsanvisning under denna punkt.

E 8. Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Från anslaget bestrids dels kostnader för bidrag till hälso- och sjukvård för studerande, dels stöd till synskadades merkostnader för studielitteratur vid högskolestudier och dels bidrag för reserabatter till studerande.

Tillsynen över studerandehälsovården utövas av universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) fr. o. m. budgetåret 1984/85, och ett nytt statsbidragssystem har införts fr. o. m. budgetåret 1985/86. Anslagsposten för bidrag till hälso- och sjukvård för studerande har för innevarande budgetår beräknats till 6 804 000 kr.

I propositionen har medelsbehovet för bidrag till hälso- och sjukvård för studerande efter prisomräkning beräknats till 7 077 000 kr. för budgetåret 1987/88.

I såväl motion Sf408 av Margó Ingvardsson m. fl. som motion Sf422 av Jan Hyttring erinras om att enligt departementspromemorian Ds U 1982:12 som låg till grund för det nya statsbidragssystemet för studerandehälsovården skulle sedvanlig pris- och löneomräkning göras av anslaget. Med hänsyn till att 80 % av studerandehälsovårdens kostnader består av löner och lönebikostnader måste enligt motionärerna det nya statsbidraget inte bara prisuppräknas utan även löneuppräknas. Den sammanlagda uppräkningen bör därvid ske med 7,1 %, och motionärerna begär att riksdagen beslutar i enlighet härmed. Motionärerna i motion Sf424 (yrk. 11) av Birgitta Rydle m. fl. anser att föreslaget belopp inte medger bibehållen ambitionsnivå och begär en uppräkning av anslaget med ytterligare 150 000 kr.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att statsbidraget till studerandehälsovården bör räknas upp med hänsyn till såväl löne- som prisökningar för att den nuvarande ambitionsnivån skall kunna bibehållas. Utskottet biträder sålunda förslagen i motionerna Sf408 och Sf422 om en uppräkning med 7,1 %. Anslagsposten bör beräknas till avrundat 7 300 000 kr. Härigenom tillgodoses även motion Sf424 (yrk. 11).

Statsbidraget för produktion av studielitteratur till synskadade högskolestuderande, vilket disponeras av talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB), beräknas i propositionen till 6 180 000 kr. för budgetåret 1987/88. I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör enligt propositionen medlen anvisas reservationsvis. Med hänsyn till de förhållandevis långa leveranstiderna för den aktuella studielitteraturen föreslås i propositionen att TPB ges bemyndigande att beställa sådan produktion av litteratur som förfaller till betalning först under budgetåret 1988/89 till ett belopp av högst 2,8 milj. kr.

I motion Sf424 av Birgitta Rydle m. fl. (yrk. 12) erinras om att TPB föreslagit att vissa rörelsehindrade skall likställas med synskadade när det gäller TPB:s produktion av studielitteratur men att förslaget inte biträtts av

regeringen. Motionärerna föreslår att anslaget ökas för detta ändamål med 1 milj. kr., motsvarande vad TPB föreslagit.

Enligt vad utskottet erfarit har den ifrågavarande gruppen rörelsehindrade studerande samma svårigheter som synskadade studerande att tillgodogöra sig tryckt kurslitteratur. Den beräknade kostnaden för att ge eleverna i fråga möjlighet att få studiematerialet i talbok är ringa, vägd mot angelägenheten av att ge eleverna bästa möjliga stöd för att genomföra en utbildning.

Utskottet biträder förslaget i motion Sf424 (yrk. 12) och föreslår att anslagsposten beräknas till 7 180 000 kr.

Medelsbehovet till bidrag för reserabatter till studerande beräknas i propositionen till 68 250 000 kr. för budgetåret 1987/88. Utskottet har ingen erinran häremot.

Vad utskottet anfört under detta avsnitt medför att till anslaget Bidrag till vissa studiesociala ändamål bör anvisas ett reservationsanslag av 82 730 000 kr.

Lagförslagen

Förutom de ändringar som föreslås i propositionen i studiestödslagen (1973:349) föreslås följdändringar i semesterlagen (1977:480), i lagen (1981:691) om socialavgifter, i taxeringslagen (1956:623) och i kommunalskattelagen (1928:370). Följdändringarna föranleds av att timstudiestödet och dagstudiestödet slås samman till ett korttidsstudiestöd. En motsvarande följdändring föreslås i budgetpropositionen bil. 12 (arbetsmarknadsdepartementet) i lagen om allmän försäkring (underbilaga 12.2). I sistnämnda lag föreslås också andra ändringar som behandlats av arbetsmarknadsutskottet. Arbetsmarknadsutskottet har i yttrandet AU 1986/87:1 y tillstyrkt lagförslaget såvitt gäller de delar som hänför sig till arbetsmarknadsutskottets beredningsområde och överlämnat det till socialförsäkringsutskottet för vidare behandling.

Utskottet har ovan s. 20 föreslagit en justering av den föreslagna lydelsen av 5 kap. 3 § studiestödslagen. Utskottet föreslår också att i 6 kap. 8 § p. 1. ordet "skall" utbyts mot ordet "får". I övrigt har utskottet ingen erinran mot lagförslagen.

Hemställan

Utskottet hemställer

Centrala studiestödsnämnden m. m.

1. att riksdagen godkänner att 35 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att delvis finansiera anslaget Centrala studiestödsnämnden m. m.,

2. att riksdagen till *Centrala studiestödsnämnden m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett ramanslag av 83 888 000 kr.,

3. att riksdagen till *Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 12 885 000 kr.,

Studiehjälp m. m.

4 .beträffande *inackorderingstillägg*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf411,

5. beträffande *extra tillägg*
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Sf404, 1986/87:Sf419 yrkande 3 och 1986/87:Sf420 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. beträffande *studiehjälp utomlands*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf410 yrkande 3 och 1986/87:Sf424 yrkande 2,

7. beträffande *ansvar för gymnasieelevers resor*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf403,

8. att riksdagen godkänner vad som förordats i propositionen om centrala studiestödsnämndens fördelning av statsbidrag till lokaltrafikföretagen,

9. beträffande *medelsanvisning till studiehjälp m. m.*
att riksdagen – under förutsättning av bifall till utskottets hemställan i betänkande SfU 1986/87:10 moment 1 – med bifall till propositionen och med avslag på motion 1986/87:Sf421 yrkande 1 till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 2 065 645 000 kr.,

Studiemedel m. m.

10. beträffande *äktamakeprövning*
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Sf401 yrkande 2, 1986/87:Sf405 yrkande 10, 1986/87:Sf410 yrkande 1 och 1986/87:Sf418 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. beträffande *tidpunkt för återbetalning av studiemedel*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf418 yrkande 3,

12. beträffande *tilläggsbelopp till basbelopp vid beräkning av studiemedel m. m.*
att riksdagen – under förutsättning av bifall till utskottets hemställan i betänkande SfU 1986/87:10 moment 1 – med avslag på motion 1986/87:Sf203 yrkande 7 i motsvarande del antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel m. m.,

13. beträffande *höjning av studiemedlens totalbelopp och bidragsdel*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf405 yrkandena 1–3,

14. beträffande *ändrade fribelopp*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf405 yrkande 4, 1986/87:Sf410 yrkande 2 och 1986/87:Sf424 yrkande 1,

15. beträffande *studiemedel utomlands*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf410 yrkande 4, 1986/87:Sf424 yrkande 3 och 1986/87:Sf418 yrkande 6,

16. beträffande *studiemedel under militär repetionsutbildning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf405 yrkande 11,

17. beträffande *studiemedel vid kurs i biodynamisk odling*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf423,

18. beträffande *betalningsrutiner för studiemedel*
att riksdagen *dels* godkänner den förändring i betalningsrutinerna för studiemedel som förordats i propositionen, *dels* avslår motion 1986/87:Sf405 yrkande 8,

19. beträffande *lättnader i återbetalningsreglerna*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf405 yrkandena 5–7 och 9 och 1986/87:Sf401 yrkandena 3 och 4,

20. beträffande *medelsanvisning till studiemedel m. m.*
att riksdagen – under förutsättning av bifall till utskottets hemställan i betänkande SfU 1986/87:10 moment 1 – med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Sf421 yrkande 2 och 1986/87:Sf418 yrkandena 4 och 5 till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 4 517 900 000 kr.,

21. beträffande *vidgade direktiv till studiemedelskommittén*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf401 yrkande 1, 1986/87:Sf418 yrkande 1, 1986/87:Sf413 och 1986/87:Sf416.

Vuxenstudiestöd m. m.

22. beträffande *medelsanvisning till vuxenstudiestöd*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1986/87:Sf424 yrkandena 4–8 *dels* godkänner att 992 100 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m., *dels* till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 992 100 000 kr.,

23. beträffande *höjd vuxenutbildningsavgift m. m.*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf407 yrkande 1 i motsvarande del samt yrkandena 2 och 3,

24. beträffande *differentierat vuxenstudiestöd m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf406, 1986/87:Sf407 yrkande 1 i motsvarande del och 1986/87:Sf419 yrkande 2,

25. beträffande *särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf402,

26. beträffande *korttidsstudiestöd m. m.*
att riksdagen med anledning av propositionen och motion 1986/87:Sf414 *dels* antar de i proposition 1986/87:100 bil. 10 framlagda förslagen till

a. Lag om ändring i studiestödslagen med den ändringen att 5 kap. 3 § första stycket p.1 och tredje stycket samt 6 kap. 8 § p. 1 erhåller följande såsom *Utskottets förslag* betecknade lydelse

Föreslagen lydelse	*Utskottets förslag*
5 kap. 3 §	
Kortidsstudiestöd utgår för varje timme	
1. under vilken den studerande *deltar i utbildning och på grund därav förlorar arbetsinkomst.*	1. under vilken den studerande *förlorar arbetsinkomst på grund av att han deltar i utbildning.*
Vid heltidsstudier under en sammanhängande tidsperiod får korttidsstudiestöd utgå för studier under högst tio dagar. Vid deltidsstudier får korttidsstudiestöd utgå för *studier som omfattar* högst åtta timmar under en vecka.	Vid heltidsstudier under en sammanhängande tidsperiod får korttidsstudiestöd utgå för studier under högst tio dagar. Vid deltidsstudier får korttidsstudiestöd utgå för högst åtta timmar under en vecka.
6 kap. 8 §	
Har en facklig organisation ansökt om internatbidrag för fördelning mellan vissa arbetstagare gäller följande särskilda bestämmelser.	
1. Bidraget *skall* utgå till den fackliga organisationen i stället för till den studerande.	1. Bidraget *får* utgå till den fackliga organisationen i stället för till den studerande.

b. Lag om ändring i semesterlagen (1977:480),

c. Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,

d. Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),

e. Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),

dels antar i propositionen bil. 12 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, *dels* godkänner de riktlinjer för företräde mellan behöriga sökande till korttidsstudiestöd som förordats i propositionen,

27. beträffande *kollektiv ansökan om internatbidrag*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf419 yrkande 1,

28. att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats om en förlängning av den tvåårige försöksverksamheten med friare resursutnyttjande inom vuxenstudiestödsområdet,

29. beträffande *förenklade regler inom vuxenstudiestödet*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf409, 1986/87:Sf415 och 1986/87:Sf417,

30. beträffande *översyn av vuxenstudiestödet*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf410 yrkande 5,

Timersättning vid vissa vuxenutbildningar

31. beträffande *timersättning vid vissa vuxenutbildningar*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion

1986/87:Sf424 yrkandena 9 och 10, *dels* godkänner att 36 700 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att finansiera delar av anslaget Timersättning vid vissa vuxenutbildningar, *dels* till *Timersättning vid vissa vuxenutbildningar* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 160 300 000 kr.,

32. beträffande *stimulansbidraget*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf244,

32. beträffande *inkomstrelaterad timersättning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf412,

Avskrivning av vissa studielån

34. att riksdagen till *Kostnader för avskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,

Bidrag till vissa studiesociala ändamål

35. beträffande *statsbidraget till studerandehälsovården*
att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf408 i motsvarande del och 1986/87:Sf422 och med anledning av motion 1986/87:Sf424 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

36. beträffande *studielitteratur till synskadade elever*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf424 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

37. att riksdagen medger att regeringen lämnar talboks- och punktskriftsbiblioteket det beställningsbemyndigande om 2 800 000 kr. som förordats i propositionen,

38. beträffande *medelsanvisning till bidrag till vissa studiesociala ändamål*
att riksdagen med anledning av propositionen och motionerna 1986/87:Sf408 i motsvarande del och 1986/87:Sf424 yrkande 13 till *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 82 730 000 kr.

Stockholm den 31 mars 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Sten Andersson i Malmö (m) och Barbro Sandberg (fp).

Reservationer

1. Studiehjälp utomlands (mom. 6)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Såsom ovan" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion Sf410 är internationella kontakter i form av studier utomlands betydelsefulla. Utskottet föreslår därför att studiebidrag skall kunna utgå under ett års studier på gymnasienivå utomlands som ett första steg till en ökad internationalisering. Regeringen bör snarast lägga fram förslag till riksdagen härom.

dels att utskottet under mom. 6 bort hemställa

6. beträffande *studiehjälp utomlands*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf410 yrkande 3 och med anledning av motion 1986/87:Sf424 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Medelsanvisning till studiehjälp m. m. (mom. 9)

Under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 1–4 i betänkande SfU 1986/87:10

Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Sten Andersson i Malmö (m) och Barbro Sandberg (fp) anser att utskottet under mom. 9 bort hemställa

9. beträffande *medelsanvisning till studiehjälp m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf421 yrkande 1 och med anledning av propositionen till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 2 065 165 000 kr,

3. Äktamakeprövning (mom. 10)

Doris Håvik, Börje Nilsson, Ralf Lindström, Ulla Johansson, Lena Öhrsvik, Nils-Olof Gustafsson och Ingegerd Elm (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "Sf405 (yrk. 10)." bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i propositionen beräknas studiemedelskommittén i höst lägga fram ett samlat förslag till ett framtida studiemedelssystem och hur ett sådant skall finansieras. Frågan om äktamakeprövningen är, såsom framgår av kommitténs promemoria Ds U 1986:15 Makeprövning vid återbetalning av studiemedel, av stor betydelse i flera avseenden inte minst när det gäller den principiella synen på hur den studerandes kostnader skall finansieras. Frågan har också avsevärda omedelbara ekonomiska konsekvenser för statsverket då ett slopande av äktamakeprövningen skulle minska återbetalningen av studiemedel med 300 milj. kr. per år. Utskottet anser därför att

frågan om äktamakeprövning inte nu bör brytas ut ur det sammanhang där den hör hemma utan att studiemedelskommitténs förslag bör avvaktas. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionerna Sf401 (yrk. 2), Sf405 (yrk. 10), Sf410 (yrk. 1) och Sf418 (yrk. 2).

dels att utskottet under mom. 10 bort hemställa

10. beträffande *äktamakeprövning*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf401 yrkande 2, 1986/87:Sf405 yrkande 10, 1986/87:Sf410 yrkande 1 och 1986/87:Sf418 yrkande 2,

4. Tidpunkt för återbetalning av studiemedel (mom. 11)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Såvitt gäller" och slutar med "Sf418 (yrk. 3)." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan begärt att regeringen skall lägga fram förslag om att äktamakeprövningen skall slopas fr. o. m. den 1 januari 1988. För första halvåret 1988 innebär detta ett minskat inflöde – utöver vad som följer av regeringens förslag om justerade inkomstgränser – med 142 milj. kr. Som delfinansiering av reformen föreslår utskottet att återbetalningsreglerna ändras så att återbetalning av sådana lån som utbetalas fr. o. m. den 1 juli 1987 skall påbörjas ett, i stället för som för närvarande två, kalenderår efter det år då man senast lyfte studiemedel. Det anförda bör ges regeringen till känna med anledning av motion Sf418 yrkande 3.

dels att utskottet under mom. 11 bort hemställa

11. beträffande *tidpunkt för återbetalning av studiemedel*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf418 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel m. m. (mom. 12)

Under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 1–4 i betänkande SfU 1986/87:10

Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Sten Andersson i Malmö (m) och Barbro Sandberg (fp) anser att utskottet under mom. 12 bort hemställa

12. beträffande *tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf203 yrkande 7 i motsvarande del avslår det i propositionen framlagda förslaget till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel m. m,

6. Höjning av studiemedlens totalbelopp och bidragsdel (mom. 13)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Däremot är" och slutar med "Sf405 (yrk. 1–3.)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser principiellt att det enda rimliga studiefinansieringssystemet är studielön. Till dess gehör härför finns bör förändringar ske som bl. a. syftar till att studiemedlen skall vara tillräckliga för försörjningen under terminerna. En sådan förändring är att såsom föreslagits i motion Sf405 omedelbart höja studiemedlens totalbelopp till 155 % av basbeloppet. För att stimulera rekryteringen till högre studier bör också bidragsdelen återges sitt ursprungliga värde och höjas till 25 % av studiemedelsbeloppet. Slutligen bör barntillägget omvandlas från lån till bidrag. Det bör ankomma på regeringen att snarast lägga fram förslag för riksdagen i enlighet med det anförda.

dels att utskottet under mom. 13 bort hemställa

13. beträffande *höjning av studiemedlens totalbelopp och bidragsdel*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf405 yrkandena 1–3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Ändrade fribelopp (mom. 14)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Inte heller" och slutar med "motsvarande delar." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening inskränker fribeloppsreglerna på ett onödigt sätt de studerandes möjligheter till extrainkomster på fritiden. De ger även stora marginaleffekter. Kraven på en given studietakt är enligt utskottet tillräckliga för att förhindra att extraarbetet tar för stor del av den studerandes tid. Utskottet förordar därför i enlighet med vad som föreslagits i motionerna Sf410 och Sf424 en höjning av fribeloppsgränserna med 10 % fr. o. m. nästa budgetår, och i syfte att finansiera en sådan höjning tillstyrker utskottet förslaget i motion Sf410 om ökad medelsanvisning med 10 milj. kr. Regeringen bör lägga fram förslag i enlighet med det anförda.

dels att utskottet under mom. 14 bort hemställa

14. beträffande *ändrade fribelopp*
att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf410 yrkande 2 och 1986/87:Sf424 yrkande 1 och med avslag på motion 1986/87:Sf405 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

gotab Stockholm 1987 13224

8. Studiemedel utomlands (mom. 15)

Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Sten Andersson i Malmö (m) och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "Sf424 (yrk. 3)." bort ha följande lydelse:

I dag är möjligheterna att erhålla studiemedel från Sverige för studier vid icke-nordiskt lärosäte små. Det är främst när det gäller s. k. bristutbildning, dvs. sådan utbildning som inte ges i Sverige eller som inte har tillräckligt antal platser i förhållande till uppskattat arbetsmarknadsbehov, som studiemedel för studier i utomnordiska länder kan erhållas. Enligt utskottets mening är det viktigt att – som ett led i internationaliseringsarbetet – förbättra möjligheterna att bedriva högre studier utomlands. Regeringen bör därför framlägga förslag till nya regler som underlättar för studerande att få studiemedel för studier utomlands.

dels att utskottet under mom. 15 bort hemställa

15. beträffande *studiemedel utomlands*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf410 yrkande 4, 1986/87:Sf424 yrkande 3 och 1986/87:Sf418 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Lättnader i återbetalningsreglerna (mom. 19)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "biträda förslagen." bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna i motion Sf401 anser utskottet i väntan på en mer genomgripande förändring av studiemedelssystemet att vissa akuta åtgärder måste vidtas för att minska återbetalningsbördan. En sådan åtgärd är att halvera återbetalningarna för dem som har de lägsta inkomsterna. Endast ett belopp motsvarande 10 % av den del av avgiftsunderlaget som överstiger 3,5 basbelopp skall behöva återbetalas, medan uppskov skall kunna medges med resten. Utskottet anser också att man vid fastställande av återbetalningsskyldigheten i högre grad bör ta hänsyn till försörjningsskyldigheten mot barn. Vid fastställande av avgiftsunderlaget bör därför avdrag få göras inte bara som för närvarande för ett barn under 10 år utan även för barn mellan 10 och 16 år med ett basbelopp och för varje ytterligare barn under 16 år med 1/2 basbelopp. Regeringen bör snarast lägga fram förslag för riksdagen som tillgodoser vad utskottet ovan uttalat.

Motion Sf405 avstyrks i de delar den inte blir tillgodosedd med vad utskottet anfört ovan.

dels att utskottet under mom. 19 bort hemställa

19. beträffande *lättnader i återbetalningsreglerna*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf401 yrkandena 3 och 4 och med anledning av motion 1986/87:Sf405 yrkandena 5–7 och 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Lättnader i återbetalningsreglerna (mom. 19)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "biträda förslagen." bort ha följande lydelse:

De nuvarande bestämmelserna om studiemedel medför att många studerande bygger upp en skuld, vars återbetalning blir en besvärlig börda under många år. För att undvika detta anser utskottet i likhet med vad som framförts i motion Sf405 att gränsen för återbetalning skall ändras med en successiv skala till medianlönen för heltidsarbetande inom TCO-kollektivet. Den som har en inkomst under denna nivå bör få studieskulden/avgiften avskriven det året. Inkomsten skall därefter prövas år från år och om inkomsten höjs återinträder återbetalningsplikten. Studiemedelsavgiften bör också kunna sänkas när den avgiftsskyldige minskat skulden genom en större avbetalning.

Det bör ankomma på regeringen att lägga fram förslag om förbättringar av återbetalningsreglerna i enlighet med det anförda.

Med det anförda får även motion Sf401 i motsvarande del anses tillgodosedd.

dels att utskottet under mom. 19 bort hemställa

19. beträffande *lättnader i återbetalningsreglerna*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf405 yrkandena 5–7 och 9 och med anledning av motion 1986/87:Sf401 yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Medelsanvisning till studiemedel m. m. (mom. 20)

Under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 1–4 i betänkande SfU 1986/87:10

Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Siri Häggmark (m), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk) och Sten Andersson i Malmö (m) anser att utskottet under mom. 20 bort hemställa

20. beträffande *medelsanvisning till studiemedel m. m.*

att riksdagen med anledning av propositionen och motion 1986/87:Sf421 yrkande 2 och med avslag på motion 1986/87:Sf418 yrkandena 4 och 5 till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 4 452 700 000 kr.

12. Medelsanvisning till studiemedel m. m. (mom. 20)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Vad gäller" och slutar med "anslaget Studiemedel." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att en bred politisk enighet numera synes föreligga om att en del av studiemedlen skall bestå av marknadsmässiga lån och att den delen bör lyftas ut ur statsbudgeten. Utskottet finner en sådan budgeterings-

princip rimligare än den som hittills tillämpats. För närvarande budgeteras återbetalningspliktiga lån som statsutgifter. Principen bör i stället vara att statssubventionen i systemet budgeteras som utgift, medan lånen inte tas in i budgeten. Det kan ske genom att CSN ges rätt att emittera obligationer eller genom att bankerna åtar sig att själva ställa erforderliga medel till förfogande. Enligt utskottets mening bör denna förändring genomföras från den 1 juli 1987, och regeringen bör ges i uppdrag att genomföra en sådan omläggning av systemet. I statsbudgeten bör upptas ett anslag till CSN som är så stort att de utgifter som är förknippade med nuvarande uppskovsregler etc. täcks. Även om det är vissa svårigheter förknippade med att korrekt beräkna de verkliga kostnaderna i systemet är utskottets bedömning att 1 miljard kronor är tillräckligt för att täcka de utgifter som kan uppkomma. Det innebär att anslaget kan minskas med 3,2 miljarder kronor.

dels att utskottet under mom. 20 bort hemställa

20. beträffande *medelsanvisning till studiemedel m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf418 yrkandena 4 och 5 och med avslag på propositionen och motion 1986/87:Sf421 yrkande 2 *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om finansiering av studiemedlens lånedel utanför statsbudgeten, *dels* till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 1 317 900 000 kr.

13. Vidgade direktiv till studiemedelskommittén (mom. 21)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 16 med "Vad gäller" och slutar på s. 17 med "och Sf416." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion Sf416 finns det i anslutning till studiemedelskommitténs pågående utredningsarbete anledning att se över var subventionerna i systemet är mest befogade. Man bör därvid ägna ökad uppmärksamhet åt möjligheten av avskrivning av studieskulderna och då bl. a. i samband med studieprestationerna. För att stimulera till längre studier kunde t. ex. fullbordandet av en normal grundläggande akademisk utbildning på 120 poäng berättiga till en procentuell avskrivning av skulden med t. ex. 5 % och med ökad procentsats för ytterligare utbildning. Kanske borde också föreskrivas en tidsgräns för examen för att få en sådan avskrivning. Enligt utskottets mening bör det anförda ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 21 bort hemställa

21. beträffande *vidgade direktiv till studiemedelskommittén*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf416 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf401 yrkande 1, 1986/87:Sf413 och 1986/87:Sf418 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Vidgade direktiv till studiemedelskommittén (mom. 21)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 16 med "Vad gäller" och slutar på s. 17 med "och Sf416." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör målet för en studiestödsreform vara det som angivits i motion Sf418. Utskottets bedömning är att det endast behövs en marginell vidgning av kostnadsramen för att åstadkomma en bra studiemedelsreform, och utskottet anser att direktiven till studiemedelskommittén bör ändras så att kommittén får möjlighet att föreslå en reform som kostar mer än nuvarande system. Utgångspunkterna för en sådan reform bör vara att studiemedlen höjs till 155–165 % av basbeloppet och bidragsdelen till 20–30 % av totalramen samt att lånehanteringen bryts ut från statsbudgeten och läggs på bankerna. Staten skall garantera studielånen inom totalramen på i stort sett samma villkor som i dag, och garantin bör vara utformad så att bankerna får frihet att variera avbetalningstidens längd och utformningen av annuiteterna. Räntorna på lånen bör när de börjar avbetalas vara avdragsgilla vid taxeringen eller alternativt utgöra 50 % av gällande marknadsvärde. Barnfamiljer bör få möjlighet till extra studiemedel. Studerande inom grundvux bör lyftas ur studiemedelssystemet till det förmånligare vuxenstudiestödet.

Vad utskottet ovan anfört och som närmare utvecklas i motion Ub641 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 21 bort hemställa

21. beträffande *vidgade direktiv till studiemedelskommittén*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf418 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf401 yrkande 1, 1986/87:Sf413 och 1986/87:Sf416 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Vidgade direktiv till studiemedelskommittén (mom. 21)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 16 med "Vad gäller" och slutar på s. 17 med "och Sf416." bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig bakom de riktlinjer för ett framtida studiemedelssystem som skisserats i motion Sf401. Riktlinjerna innebär att en studielön i paritet med statens subvention av studiemedlen år 1970 införs. Studielönen skulle utgå i storleksordningen ett basbelopp (för närvarande 24 100 kr.). Genom att studielönen görs skattepliktig skulle den på grund av progressiviteten i skatteskalan automatiskt differentieras mot andra inkomster, och prövningen mot inkomst och förmögenhet kunde slopas. Utgifter för studielitteratur m. m. skulle vara avdragsgilla vid taxeringen. De studerande som inte klarade sig på studie- och ferielön skulle ha möjlighet att ta ett statsgaranterat lån i storleksordningen 80 % av basbeloppet. Lånet skulle vara amorteringsfritt under studietiden. Räntan på lånet skulle motsvara halva marknadslåneräntan och inte vara avdragsgill. Lånen skulle kunna

administreras utanför statsbudgeten. Extra stöd till barnfamiljer skulle utgå inom den generella familjepolitiken, varvid dagens barnstöd för barn under 7 år skulle ersättas av en vårdnadsersättning.

Utskottet anser att riksdagen bör begära att regeringen utfärdar nya direktiv till studiemedelskommittén så att kommittén får i uppdrag att utreda det ovan skisserade förslaget i enlighet med vad som närmare angivits i motion Sf401.

dels att utskottet under mom. 21 bort hemställa

21. beträffande *vidgade direktiv till studiemedelskommittén*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf401 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf418 yrkande 1, 1986/87:Sf413 och 1986/87:Sf416 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Medelsanvisning till vuxenstudiestöd m. m. (mom. 22)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Syftet med" och slutar med "vuxenstudiestöd m. m." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf424 att betydande besparingar bör kunna göras inom vuxenstudiestödet för att frigöra avgiftsmedel för finansiering av studieförbundens verksamhet. Till anslaget Vuxenstudiestöd m. m. bör därför anvisas ett 177,2 milj. kr. lägre belopp än som föreslagits av regeringen. Återstående medel för vuxenstudiestöd 814,9 milj. kr. bör fördelas med 603,9 milj. kr. för särskilt vuxenstudiestöd, 57 milj. kr. för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa och 154 milj. kr. för korttidsstudiestöd. Medel bör däremot inte längre anvisas för kostnader för uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer då tidigare års insatser på dessa områden får anses tillräckliga.

dels att utskottet under mom. 22 bort hemställa

22. beträffande *medelsanvisning till vuxenstudiestöd*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1986/87:Sf424 yrkandena 4–8 *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om fördelning av medel under anslaget, *dels* godkänner att 814 900 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1986/87 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m., *dels* till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 814 900 000 kr,

17. Höjd vuxenutbildningsavgift m. m. (mom. 23)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet som" och slutar med "ekonomiska villkor." bort ha följande lydelse:

För att öka möjligheterna att använda utbildning av vuxna som ett

fördelningspolitiskt instrument anser utskottet det nödvändigt att öka de ekonomiska resurserna. Vuxenutbildningsavgiften bör därför ökas till 0,40 % av den totala lönesumman och inte begränsas till nuvarande 0,27 %. Utskottet beräknar de därigenom ökade intäkterna till 520 milj. kr. Av dessa pengar bör 10 miljoner användas till en ökning av antalet bidragsveckor till folkhögskolan. 110 milj. kr. bör fonderas till åtgärder och täckande av behov inom folkhögskolan med anledning av den breda översyn av folkhögskolan som föreslås i motion Ub264 samt till anslag av ytterligare elevveckor vid folkhögskolor. 400 milj. kr. bör anslås för förbättring av de studieekonomiska villkoren vid vuxenstudier. Särskilt bör kvinnors villkor beaktas så som påtalas i reservation 18. Det bör ankomma på regeringen att närmare utforma förslag härom till riksdagen.

dels att utskottet under mom. 23 bort hemställa

23. beträffande *höjd vuxenutbildningsavgift m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf407 yrkande 1 i motsvarande del och yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Differentierat vuxenstudiestöd m. m. (mom. 24)

Karin Israelsson (c), Rune Backlund (c) och Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "Motionsyrkanden som" och slutar på s. 20 med "(yrk. 1, delvis)." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är den nuvarande differentieringen av vuxenstudiestödet ett hinder för många kvinnor som vill börja studera efter att ha varit hemarbetande eller ha deltagit i jordbruksarbete. Utskottet anser att kortutbildade kvinnor och män skall ha samma möjligheter att studera som vuxna och att det är ett samhälleligt intresse att kvinnor skall kunna välja att gå på vuxenutbildning och inte hindras att göra detta av ekonomiska skäl. Differentieringen av det särskilda vuxenstudiestödet bör därför snarast upphöra och förslag härom föreläggas riksdagen.

dels att utskottet under mom. 24 bort hemställa

24. beträffande *differentierat vuxenstudiestöd m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf406, 1986/87:Sf407 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av motion 1986/87:Sf419 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Differentierat vuxenstudiestöd m. m. (mom. 24)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "Motionsyrkanden som" och slutar på s. 20 med "(yrk. 1, delvis)." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är den nuvarande differentieringen av

vuxenstudiestödet ett hinder för många kvinnor som vill börja studera efter att ha varit hemarbetande eller ha deltagit i jordbruksarbete. Utskottet anser att kortutbildade kvinnor och män skall ha samma möjligheter att studera som vuxna och att det är ett samhälleligt intresse att kvinnor skall kunna välja att gå på vuxenutbildning och inte hindras att göra detta av ekonomiska skäl. Differentieringen av det särskilda vuxenstudiestödet bör därför såsom begärts i motion Sf419 utredas i syfte att utröna hur differentieringen påverkat kvinnornas möjligheter att få det högre beloppet.

dels att utskottet under mom. 24 bort hemställa

24. beträffande *differentierat vuxenstudiestöd m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf419 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf406 och 1986/87:Sf407 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Kollektiv ansökan om internatbidrag (mom. 27)

Karin Israelsson (c), Kenth Skårvik (fp), Rune Backlund (c) och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 20 med "Utskottet framhöll" och slutar på s. 21 med "behandlad del." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning finns det anledning ompröva riksdagens beslut vid föregående riksmöte om att inleda en försöksverksamhet med rätt för pensionärsorganisationerna att kollektivt ansöka om tim- och dagstudiestöd. Utskottet anser det nämligen inte rimligt att de begränsade resurser som står till förfogande för vuxenstudiestödet används till internatbidrag för kurser som riktar sig till ålderspensionärer, utan vuxenstudiestödet skall användas för att finansiera studier för personer i arbetsaktiv ålder. Pensionärer bör som alternativ för sin studieverksamhet kunna erhålla stöd från studieförbunden.

dels att utskottet under mom. 27 bort hemställa

27. beträffande *kollektiv ansökan om internatbidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf419 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Översyn av vuxenstudiestödet (mom. 30)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 22 med "CSN har" och slutar på s. 23 med "behandlad del." bort ha följande lydelse:

Fackliga organisationer som planerar kurser som deras medlemmar skall delta i kan i förväg ansöka om ett antal studiestöd. Riksrevisionsverket (RRV) har vid en undersökning av vilka kurser som kollektiva internatbidrag använts till funnit att 15 % av LO-gruppernas och 4 % av TCO-gruppernas ansökningar avser icke-fackliga kurser. Majoriteten av ledamöterna i vuxenutbildningsnämnderna utses av de fackliga organisationerna, och RRV

anser att denna sammansättning innebär risk för att ledamöterna uppfattas som företrädare för partsintressen. Mot denna bakgrund anser utskottet att det kan ifrågasättas om reglerna för vuxenstudiestöd verkligen innebär att stödet går till den avsedda målgruppen, och det finns enligt utskottets mening anledning att göra en ytterligare utvärdering och uppföljning av RRV:s undersökning. Det anförda bör med anledning av motion Sf410 yrkande 5 ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 30 bort hemställa

30. beträffande *översyn av vuxenstudiestödet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf410 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

22. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar (mom. 31)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "motsvarande delar." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den nuvarande nivån på timersättningen, 42 kr. per timme, är tillräcklig vid deltagande i grundvux och grund-sfi och förordar därför i enlighet med motion Sf424 en oförändrad ersättning. Till följd härav kan en besparing med 3 milj. kr. göras på anslaget.

dels att utskottet under mom. 31 bort hemställa

31. beträffande *timersättning vid vissa vuxenutbildningar*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1986/87:Sf424 yrkandena 9 och 10 *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om timersättningens storlek, *dels* godkänner att 33 700 000 kr. av de medel som tillfaller vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1987/88 används för att finansiera delar av anslaget Timersättning vid vissa vuxenutbildningar *dels* till *Timersättning vid vissa vuxenutbildningar* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 157 300 000 kr.

Särskilt yttrande

Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (mom. 25)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anför:

När det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa – SVUXA – infördes "varnade" moderata samlingspartiets ledamöter för att denna stödform, som då sades vara tillfällig, skulle bli en permanent stödform. Utskottet förutsätter nu att regeringen följer utvecklingen noga och att en utvärdering görs av det framtida behovet av och syftet med stödformen.

Vi anser en sådan utvärdering nödvändig och förutsätter därvid att regeringen prövar andra möjliga lösningar, t. ex. inom arbetsmarknadspolitiken.

Förslag till
Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1973: 349)[1]

dels att 1 kap. 4 § och 6 kap. 9–11 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1 §, 3 kap. 4, 7 och 27 §§, 4 kap. 5–7, 21 och 25 §§, 5 kap. 1–8 §§, 6 kap. 1, 2 och 4–8 §§, 7 kap. 5 §, 8 kap. 2, 31, 62 och 76 §§ samt rubrikerna till 5 och 6 kap. skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 6 kap. 3 § och 7 kap. 21 §, av följande lydelse.

1 kap.

1 §[2]

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Staten lämnar studiestöd enligt denna lag i form av studiehjälp, studiemedel, *timstudiestöd, dagstudiestöd* och särskilt vuxenstudiestöd.	Staten lämnar studiestöd enligt denna lag i form av studiehjälp, studiemedel, *korttidsstudiestöd, internatbidrag* och särskilt vuxenstudiestöd.

3 kap.

4 §[3]

Studiebidrag jämte tillägg utgår endast vid heltidsstudier.

Närmare föreskrifter om omfattningen av de studier som kan ge rätt till studiebidrag jämte tillägg meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

7 §[4]

Inackorderingstillägg utgår med lägst *670* och högst *1 330* kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Närmare föreskrifter om inackorderingstillägg meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen utser.	Inackorderingstillägg utgår med lägst *770* och högst *1 550* kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Närmare föreskrifter om inackorderingstillägg meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen utser.

[1] Lagen omtryckt 1981: 579.
Senaste lydelse av
6 kap. 9 § 1985: 258
6 kap. 10 § 1985: 258
6 kap. 11 § 1986: 230.
[2] Senaste lydelse 1986: 230.
[3] Senaste lydelse 1986: 230.
[4] Senaste lydelse 1986: 230.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
27 §	
Vad i detta kapitel föreskrivs om föräldrar avser dels fader och moder som har vårdnaden eller, i fråga om studerande som fyllt 18 år, senast haft vårdnaden om den studerande, dels fader eller moder som stadigvarande sammanbor med sådan vårdnadshavare. *I fråga om fosterbarn gäller vad som sägs om föräldrar i stället fosterföräldrarna.*	Vad i detta kapitel föreskrivs om föräldrar avser dels fader och moder som har vårdnaden eller, i fråga om studerande som fyllt 18 år, senast haft vårdnaden om den studerande, dels fader eller moder som stadigvarande sammanbor med sådan vårdnadshavare.

4 kap.

5 §

Studerande har rätt till studiemedel såväl vid heltidsstudier som deltidsstudier. Till deltidsstuderande utgår dock studiemedel endast om han bedriver studierna på minst halvtid.

Närmare föreskrifter om omfattningen av de studier som kan ge rätt till studiemedel meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

6 §[5]

Till studerande, som avses i 1 § och som ej tidigare varit inskriven vid läroanstalt eller utbildningslinje som omfattas av förordnande enligt 1 §, utgår studiemedel utan föregående prövning av hans lämplighet för studierna.

Till annan studerande som avses i 1 § utgår studiemedel endast om det med hänsyn till de resultat som han har uppnått måste anses sannolikt, att han kommer att slutföra studierna inom normal tid. Vid denna bedömning skall hänsyn tas till förhållanden av personlig natur som kan antas ha inverkat på studieresultaten.

Närmare föreskrifter för tillämpningen av andra stycket meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

7 §

Till studerande, som avses i 2 § och som ej tidigare varit inskriven vid läroanstalt eller utbildningslinje som omfattas av förordnande enligt 1 § eller 3 kap. 1 §, utgår studiemedel utan föregående prövning av hans lämplighet för studierna.

Inom ramen för sådan utbildningslinje vid gymnasieskolan som omfattas av förordnande enligt 3 kap. 1 § utgår studiemedel alltid utan prövning som avses i första stycket.

Till annan studerande som avses i 2 § utgår studiemedel endast om han bedrivit sina tidigare studier i normal takt. Vid denna bedömning skall skälig hänsyn tagas till förhållanden av personlig natur som kan antagas ha inverkat på studieresultaten.

[5] Senaste lydelse 1984:313.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Närmare föreskrifter för tillämpningen av tredje stycket meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

21 §[6]

Som den studerandes inkomst under kalenderhalvåret enligt 16 och 19 §§ räknas den inkomst som han kan antagas komma att åtnjuta under kalenderhalvåret. Värdet av naturaförmåner fastställs av regeringen. Statligt eller statskommunalt bostadsbidrag, allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, handikappersättning och annat studiestöd enligt denna lag än *timstudiestöd, inkomstbidrag* och vuxenstudiebidrag räknas inte som inkomst.	Som den studerandes inkomst under kalenderhalvåret enligt 16 och 19 §§ räknas den inkomst som han kan antagas komma att åtnjuta under kalenderhalvåret. Värdet av naturaförmåner fastställs av regeringen. Statligt eller statskommunalt bostadsbidrag, allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, handikappersättning och annat studiestöd enligt denna lag än *korttidsstudiestöd* och vuxenstudiebidrag räknas inte som inkomst.

Med förmögenhet förstås i 17 och 19 §§ skattepliktig förmögenhet enligt lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt.

25 §

Studerande, som till följd av bestämmelserna i 16, 17, 19 och 21 §§ eller bestämmelse som avses i 22 § ej är berättigad till studiemedel, kan dock få återbetalningspliktiga studiemedel om synnerliga skäl föreligger.

Om synnerliga skäl föreligger, får studiemedel utgå med högre belopp än som följer av 10, 13, 14, 16, 17, 19 och 21 §§ eller bestämmelse som avses i 22 §. Det överskjutande beloppet utgår i form av återbetalningspliktiga studiemedel.

Närmare föreskrifter för tillämpningen av första och andra styckena meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

5 kap.

Timstudiestöd	**Korttidsstudiestöd**
1 §	
Timstudiestöd kan utgå till studerande som *deltager* i utbildning av det slag som *bestämmes* av regeringen eller myndighet som regeringen utser.	*Korttidsstudiestöd* kan utgå till studerande som *deltar* i utbildning av det slag som *bestäms* av regeringen eller *den* myndighet som regeringen utser.
2 §	
Timstudiestöd kan utgå till studerande som är arbetstagare.	*Korttidsstudiestöd* kan utgå till studerande som är arbetstagare.

[6] Senaste lydelse 1986:230.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §	
Timstudiestöd utgår för	*Korttidsstudiestöd* utgår för *varje timme*
1. *studietimme* under vilken den studerande *är närvarande* och på grund därav förlorar arbetsinkomst *för en timme*,	1. under vilken den studerande *deltar i utbildning* och på grund därav förlorar arbetsinkomst,
2. *timme för* vilken den studerande förlorar *sin* arbetsinkomst på grund av resor till eller från den plats där utbildningen äger rum.	2. *under* vilken den studerande förlorar arbetsinkomst på grund av resor till eller från den plats där utbildningen äger rum.
Till samma studerande får *timstudiestöd* under ett budgetår *utgå för högst 70 studietimmar enligt första stycket 1 och för högst 20 timmar enligt första stycket 2. Timstudiestöd enligt första stycket 2 utgår dock för högst två timmar för varje studietillfälle.*	Till samma studerande får *korttidsstudiestöd utgå högst åtta timmar under en dag och högst 240 timmar* under ett budgetår.
Studietimme omfattar det antal minuter som bestämmes av regeringen eller myndighet som regeringen utser.	*Vid heltidsstudier under en sammanhängande tidsperiod får korttidsstudiestöd utgå för studier under högst tio dagar. Vid deltidsstudier får korttidsstudiestöd utgå för studier som omfattar högst åtta timmar under en vecka.*
4 §[7]	
Timstudiestöd beviljas efter ansökan.	*Korttidsstudiestöd* beviljas efter ansökan.
Ansökan *göres* av arbetstagaren eller av facklig organisation för fördelning mellan arbetstagare som kan komma i fråga *till timstudiestöd.*	Ansökan *görs* av arbetstagaren eller av facklig organisation för fördelning mellan arbetstagare som kan komma i fråga *för sådant stöd.*
Ansökan ges in inom den tid och i den ordning som *bestämmes* av regeringen eller myndighet som regeringen utser. Om särskilda skäl *föreligger*, får ansökan prövas även om den kommit in för sent.	Ansökan ges in inom den tid och i den ordning som *bestäms* av regeringen eller *den* myndighet som regeringen utser. Om *det finns* särskilda skäl får ansökan prövas även om den kommit in för sent.
5 §[8]	
Timstudiestöd utgör *42* kronor för *studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.*	*Korttidsstudiestöd* utgör *44* kronor för *varje timme.*

[7] Senaste lydelse 1983:272.
[8] Senaste lydelse 1986:230.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §[9]	
Timstudiestöd för deltagande i utbildning som avses i 1 § utgår ej till studerande som uppbär *annat studiestöd enligt denna lag* för den tidsperiod som utbildningen pågår. *Att den studerande uppbär dagstudiestöd enligt 6 kap. utgör dock ej hinder för timstudiestöd.*	*Korttidsstudiestöd* för deltagande i utbildning som avses i 1 § utgår ej till studerande som uppbär *studiehjälp, studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd eller utbildningsbidrag* för den tidsperiod som utbildningen pågår.
7 §[10]	
Timstudiestöd inom ett län får utgå till 1. arbetstagare som utför sitt arbete huvudsakligen inom länet och för vilken facklig organisation har ansökt om *timstudiestöd,* 2. arbetstagare som på grund av resor i sin anställning eller annan omständighet ej utfört sitt arbete inom huvudsakligen ett län men för vilken facklig organisation, som har sin postadress i länet, har ansökt om *timstudiestöd,* 3. arbetstagare som själv har ansökt om *timstudiestöd* och som är bosatt i länet, när han ger in *ansökan om sådant stöd.*	*Korttidsstudiestöd* inom ett län får utgå till 1. arbetstagare som utför sitt arbete huvudsakligen inom länet och för vilken facklig organisation har ansökt om *sådant stöd,* 2. arbetstagare som på grund av resor i sin anställning eller annan omständighet ej utfört sitt arbete inom huvudsakligen ett län men för vilken facklig organisation, som har sin postadress i länet, har ansökt om *sådant stöd,* 3. arbetstagare som själv har ansökt om *sådant stöd* och som är bosatt i länet, när han ger in *ansökningen.*
8 §[11]	
Vid beviljande av *timstudiestöd ges företräde åt studerande med särskilt svåra arbetsförhållanden. Därefter ges företräde åt studerande med kort tidigare utbildning framför studerande med längre utbildning.* *Kan de studerande inte skiljas åt enligt första stycket skall timstudiestöd beviljas den som med hänsyn till familjesituation, ekonomiska förhållanden och andra omständigheter av vikt bedöms bäst behöva timstudiestöd.*	Vid beviljande av *korttidsstudiestöd skall hänsyn tas till den studerandes behov av utbildning och stöd.*

[9] Senaste lydelse 1983:272.
[10] Senaste lydelse 1985:258.
[11] Senaste lydelse 1984:122.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 kap.	
Dagstudiestöd	**Internatbidrag**
1 §	
Dagstudiestöd kan utgå till studerande som vid folkhögskola *deltager* i kurs av det slag som *bestämmes* av regeringen eller myndighet som regeringen utser.	*Internatbidrag* kan utgå till studerande som vid folkhögskola *deltar* i kurs av det slag som *bestäms* av regeringen eller *den* myndighet som regeringen utser.
2 §[12]	
Dagstudiestöd utgår i form av inkomstbidrag och internatbidrag.	*Internatbidrag* utgår *inte till studerande som uppenbart inte är i ekonomiskt behov av stödet.*
Dagstudiestöd utgår inte till studerande som uppenbart inte är i ekonomiskt behov av stödet.	
Inkomstbidrag kan endast utgå till studerande som är arbetstagare eller till studerande som, utan att vara arbetstagare, uppbär ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd.	
	3 §
	Internatbidrag utgår för varje dygn
	1. under vilket den studerande deltar i kurs och på grund därav har sådana särskilda kostnader för resa, kost eller logi i samband med kursen som är av betydelse,
	2. under vilket den studerande reser till eller från den plats där kursen äger rum och på grund därav har sådana särskilda kostnader för resa, kost eller logi som är av betydelse.
	Till samma studerande får under ett budgetår utgå internatbidrag för högst tio dygn enligt första stycket 1 och för högst två dygn enligt första stycket 2.
	Närmare föreskrifter om ersättning för kostnader som avses i första stycket meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

[12] Senaste lydelse 1982: 266.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §[13]	
Inkomstbidrag utgår för varje dygn	*Internatbidrag beviljas efter ansökan.*
1. under vilket den studerande reser till eller från den plats där en kurs äger rum och på grund därav förlorar sin arbetsinkomst för detta dygn.	
2. för vilket den studerande eljest förlorar sin arbetsinkomst på grund av att han deltar i en kurs.	
Till samma studerande får under ett budgetår utgå inomstbidrag för högst två dygn enligt första stycket 1 och för högst tio dygn enligt första stycket 2.	*Ansökan görs av den studerande eller av facklig organisation för fördelning mellan arbetstagare som kan komma i fråga för internatbidrag.*
Med arbetsinkomst enligt första stycket jämställs ersättning från arbetslöshetskassa och kontant arbetsmarknadsstöd.	*Ansökan ges in inom den tid och i den ordning som bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen utser. Om det finns särskilda skäl får ansökan prövas även om den kommit in för sent.*
5 §	
Internatbidrag *utgår* för varje dygn	Internatbidrag *utgör 220 kronor* för varje dygn.
1. under vilket den studerande deltager i kurs och på grund därav har sådana särskilda kostnader för resa, kost eller logi i samband med kursen som är av betydelse.	
2. under vilket den studerande reser till eller från den plats där kursen äger rum och på grund därav har sådana särskilda kostnader för resa, kost eller logi som är av betydelse.	
Till samma studerande får under ett budgetår utgå internatbidrag för högst tio dygn enligt första stycket 1 och för högst två dygn enligt första stycket 2.	

[13] Senaste lydelse 1984: 122.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §[14]	
Dagstudiestöd beviljas efter ansökan.	*Internatbidrag inom ett län får utgå till* *1. arbetstagare som utför sitt arbete huvudsakligen inom länet och för vilken en facklig organisation ansökt om sådant bidrag,* *2. arbetstagare som på grund av resor i sin anställning eller annan omständighet ej utför sitt arbete inom huvudsakligen ett län men för vilken en facklig organisation, som har sin postadress i länet, har ansökt om sådant bidrag,* *3. studerande som själv har ansökt om sådant bidrag och som är bosatt i länet, när han ger in ansökningen.*
Ansökan göres av den studerande eller av facklig organisation för fördelning mellan arbetstagare som kan komma i fråga till dagstudiestöd. *Ansökan ges in inom den tid och i den ordning som bestämmes av regering eller myndighet som regeringen utser. Om särskilda skäl föreligger, får ansökan prövas även om den kommit in för sent.*	*Vuxenutbildningsnämnden får bestämma att viss del av det belopp som står till förfogande för korttidsstudiestöd och internatbidrag skall utgå i form av internatbidrag och förbehållas studerande som inte är arbetstagare.*
7 §[15]	
Inkomstbidrag utgör 252 kronor för varje dygn. *Internatbidrag utgör 210 kronor för varje dygn.*	*Vid beviljande av internatbidrag skall hänsyn tas till den studerandes behov av utbildning och stöd.*
8 §[16]	
Dagstudiestöd för deltagande i kurs som avses i 1 § utgår ej till studerande som uppbär annat studiestöd enligt denna lag för den tidsperiod som infaller från kursens början till dess slut. Att den studerande uppbär timstudiestöd enligt 5 kap. utgör dock ej hinder för dagstudiestöd. *Dagstudiestöd för deltagande i kurs som avses i 1 § utgår ej heller*	*Har en facklig organisation ansökt om internatbidrag för fördelning mellan vissa arbetstagare gäller följande särskilda bestämmelser.* *1. Bidraget skall utgå till den fackliga organisationen i stället för till den studerande.* *2. Bidraget skall motsvara den faktiska kostnaden för resor, kost och logi för den studerande.*

[14] Senaste lydelse 1983: 272.
[15] Senaste lydelse 1986: 230.
[16] Senaste lydelse 1983: 272.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
till studerande som uppbär utbildningsbidrag för den tidsperiod som infaller från kursens början till dess slut.	*3. För varje kurs får bidragen dock aldrig beräknas till högre belopp än som motsvarar 220 kronor i genomsnitt för varje dygn och varje studerande som har rätt till bidraget.*
Bekostas den studerandes uppehälle helt eller till väsentlig del av staten eller kommun utgår ej dagstudiestöd till honom, om ej annat följer av bestämmelse som regeringen meddelar.	

7 kap.

5 §[17]

Särskilt vuxenstudiestöd kan utgå såväl vid heltidsstudier om minst 15 dagar under ett kalenderhalvår som vid deltidsstudier om minst 30 dagar under ett kalenderhalvår. Till deltidsstuderande kan dock särskilt vuxenstudiestöd utgå endast om han bedriver studierna på minst halvtid.

Särskilt vuxenstudiestöd får utgå för kalenderhalvår som infaller senast under det år då den studerande fyller 50 år. Särskilt vuxenstudiestöd får även utgå för senare kalenderhalvår, om särskilda skäl föreligger.

I fråga om särskilt vuxenstudiestöd tillämpas 4 kap. 6–8 §§ på motsvarande sätt.

Närmare föreskrifter om omfattningen av de studier som kan ge rätt till särskilt vuxenstudiestöd meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

21 §

För studerande som enligt kollektivavtal eller annat skriftligt avtal uppbär lön under utbildningstiden kan vuxenstudiebidraget minskas. Detsamma gäller i fråga om andra motsvarande ersättningar. Närmare föreskrifter om minskning av vuxenstudiebidraget meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

[17] Senaste lydelse 1986: 230.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

8 kap.

2 §

Återbetalningen skall börja under det tredje året efter det för vilket den återbetalningsskyldige senast uppburit *återbetalningspliktiga studiemedel* enligt 3 *kap. eller studiestöd enligt* 4 eller 7 kap.	Återbetalningen skall börja under det tredje året efter det för vilket den återbetalningsskyldige senast uppburit *studiestöd* enligt 3, 4 eller 7 kap.

Det år då återbetalningen skall börja benämnes första avgiftsåret.

31 §[18]

Är den återbetalningsskyldige gift, inräknas i avgiftsunderlaget följande del av makens inkomst, nämligen

1. om inkomsten uppgår till högst *20 000* kronor, 40 procent,	1. om inkomsten uppgår till högst *60 000* kronor, 40 procent,
2. om inkomsten överstiger *20 000* kronor, 40 procent ökat med en procentenhet för varje helt tusental kronor i inkomst över *20 000* kronor, dock högst 65 procent.	2. om inkomsten överstiger *60 000* kronor, 40 procent ökat med en procentenhet för varje helt tusental kronor i inkomst över *60 000* kronor, dock högst 65 procent.

62 §

Preliminär avgift skall erläggas under avgiftsåret och om avgiften

1. överstiger 200 kronor med en *tredjedel* senast vid vart och ett av *tre* betalningstillfällen,	1. överstiger 200 kronor med en *fjärdedel* senast vid vart och ett av *fyra* betalningstillfällen,

2. överstiger 100 men icke 200 kronor med hälften senast vid vartdera av två betalningstillfällen,

3. uppgår till högst 100 kronor i sin helhet senast vid ett betalningstillfälle.

Kvarstående avgift skall erläggas under andra året efter avgiftsåret och med hälften senast vid vartdera av två betalningstillfällen.

Skall preliminär eller kvarstående avgift enligt första eller andra stycket fördelas på två eller *tre* betalningstillfällen, avrundas det belopp som skall erläggas vid annat tillfälle än det sista uppåt till helt krontal. Öresbelopp varmed avrundning skett, skall avräknas vid det sista betalningstillfället.	Skall preliminär eller kvarstående avgift enligt första eller andra stycket fördelas på två eller *flera* betalningstillfällen, avrundas det belopp som skall erläggas vid annat tillfälle än det sista uppåt till helt krontal. Öresbelopp varmed avrundning skett, skall avräknas vid det sista betalningstillfället.

Centrala studiestödsnämnden bestämmer tidpunkten för varje betalningstillfälle.

[18] Senaste lydelse 1982: 266.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
76 §[19]	
Häftar den, som är berättigad att återfå avgift enligt 74 eller 75 §, för preliminär avgift, kvarstående avgift, extra avgift, tilläggsavgift, aviseringsavgift *eller* påminnelseavgift som förfallit till betalning, har han rätt att utfå endast vad som överstiger det obetalda beloppet.	Häftar den, som är berättigad att återfå avgift enligt 74 eller 75 §, för preliminär avgift, kvarstående avgift, extra avgift, tilläggsavgift, aviseringsavgift, påminnelseavgift *eller återkrav enligt 9 kap. 2 §* som förfallit till betalning, har han rätt att utfå endast vad som överstiger det obetalda beloppet.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 8 kap. 2, 31, 62 och 76 §§ den 1 januari 1988, samt i övrigt den 1 juli 1987.

Bestämmelsen i 8 kap. 31 § i sin nya lydelse tillämpas första gången vid bestämmande av slutlig avgift för avgiftsåret 1988.

[19] Senaste lydelse 1982: 266.

Förslag till
Lag om ändring i semesterlagen (1977: 480)

Härigenom föreskrivs att 17 § semesterlagen (1977: 480) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

17 §[1]

Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande, när fråga är om

1. ledighet på grund av sjukdom, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar eller om frånvaron beror på arbetsskada,

2. ledighet enligt lagen (1978: 410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m. dels under tid för vilken havandeskapspenning utges enligt 3 kap. 9 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring, dels under tid för vilken föräldrapenning utges i anledning av barns födelse eller adoption enligt 4 kap. 3 och 5 §§ samma lag, i den mån frånvaron för varje barn, eller vid flerbarnsbörd sammanlagt, icke överstiger 120 dagar eller, för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken tillfällig föräldrapenning utges enligt 4 kap. 10 och 11 §§ samma lag,

3. ledighet på grund av risk för överförande av smitta, om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller *timstudiestöd, inkomstbidrag* eller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,	4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller *korttidsstudiestöd* eller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

5. ledighet på grund av sådan i 27 § värnpliktslagen (1941: 967) eller med stöd därav föreskriven tjänstgöring om högst 60 dagar, som ej är beredskapsövning och ej heller direkt ansluter sig till grundutbildning, eller ledighet på grund av motsvarande vapenfri tjänst, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar,

6. ledighet på grund av att arbetstagaren efter det kalenderår då han har fyllt tjugotvå år fullgör tjänstgöring i civilförsvaret på annan tid än då civilförsvarsberedskap råder eller beredskapsövning får anordnas vid försvarsmakten, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar, eller

7. ledighet enligt lagen (1986: 163) om rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare.

[1] Senaste lydelse 1986: 164.

Vid tillämpning av första stycket 1 skall frånvaron under de första 90 dagarna av frånvaroperiod ej i något fall anses bero på arbetsskada. Har arbetstagare av anledning som anges i första stycket 1 varit oavbrutet frånvarande från arbetet under två hela intjänandeår, grundar därefter infallande dag av frånvaroperioden icke rätt till semesterlön.

I frånvaroperiod som avses i första stycket inräknas även dagar under perioden då arbetstagaren icke skulle ha utfört arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 9 § lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap. 9 §	
Vuxenutbildningsavgifter förs till staten och används för finansiering av *timstudiestöd, dagstudiestöd* och särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) samt vuxenutbildning enligt bestämmelser som regeringen meddelar.	Vuxenutbildningsavgifter förs till staten och används för finansiering av *korttidsstudiestöd, internatbidrag* och särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) samt vuxenutbildning enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

Förslag till
Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)

Härigenom föreskrivs att 37 § 1 mom. taxeringslagen (1956: 623)[1] skall ha följande lydelse.

37 §

Nuvarande lydelse

1 mom.[2] Till ledning vid inkomsttaxering, förmögenhetstaxering och registrering av preliminär A-skatt, som har innehållits genom skatteavdrag, skall varje år utan anmaning avlämnas uppgifter (*kontrolluppgifter*) för det föregående kalenderåret enligt följande uppställning.

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
3 f. Vuxenutbildningsnämnd.	Den som åtnjutit *timstudiestöd, inkomstbidrag* eller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349).	Utgivet belopp som uppgår till sammanlagt minst 100 kronor för hela året.
	Den som uppburit timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare.	Utgivet belopp som uppgår till sammanlagt minst 100 kronor för hela året.

[1] Lagen omtryckt 1971: 399.
Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.
[2] Senaste lydelse 1986: 1387.

Föreslagen lydelse

1 mom. Till ledning vid inkomsttaxering, förmögenhetstaxering och registrering av preliminär A-skatt, som har innehållits genom skatteavdrag, skall varje år utan anmaning avlämnas uppgifter (*kontrolluppgifter*) för det föregående kalenderåret enligt följande uppställning.

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
3 f. Vuxenutbildningsnämnd.	Den som åtnjutit *korttidsstudiestöd* eller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349).	Utgivet belopp som uppgår till sammanlagt minst 100 kronor för hela året.
	Den som uppburit timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare.	Utgivet belopp som uppgår till sammanlagt minst 100 kronor för hela året.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987 och tillämpas första gången vid 1988 års taxering. Äldre bestämmelser skall dock gälla vid nämnda taxering i fråga om utbetalda ersättningar som avser tid före ikraftträdandet.

Förslag till
Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs att punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Anvisningar till 32 §	
12.[1] Sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977: 267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.	
Föräldrapenning och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.	
Timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) och timersättning vid grundläggande svenskundervisning för invandrare räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.	*Korttidsstudiestöd* och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) och timersättning vid grundläggande svenskundervisning för invandrare räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.
Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd, statsbidrag motsvarande dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd som lämnas till arbetslös som startar egen rörelse, ersättning enligt 14 och 15 §§ lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentlig arbetsgivare samt stöd enligt 6 § förordningen (1983: 1079) om statsbidrag till verksamheten med ungdomslag, m. m. räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.	
Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.	
Detsamma gäller dagpenning och stimulansbidrag, vilka enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådana bidrag likställda.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987 och tillämpas första gången vid 1988 års taxering. Äldre bestämmelser skall dock gälla vid nämnda taxering i fråga om utbetalda ersättningar som avser tid före ikraftträdandet.

[1] Senaste lydelse 1986: 161.

Förslag till

Lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

Vid bestämmande av studiemedel enligt 4 kap. och barntillägg enligt 7 kap. studiestödslagen (1973: 349) skall det basbelopp som har fastställts enligt 1 kap. 6 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring ökas med ett tilläggsbelopp om 400 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987 och tillämpas första gången i fråga om studiemedel och barntillägg som beräknas för andra kalenderhalvåret 1987 med ledning av basbeloppet för samma år.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 2 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap. 2 §[2]	
Med *inkomst av anställning* avses den lön i pengar eller naturaförmåner, i form av kost, bostad eller bil, som en försäkrad har fått såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till 1 000 kronor. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även	
a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,	
b) föräldrapenning,	
c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §, i den mån bidraget inte är ersättning för merkostnader,	
d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,	
e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd,	
f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning,	
g) *timstudiestöd, inkomstbidrag* och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349),	g) *korttidsstudiestöd* och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973: 349),
h) delpension enligt lagarna (1975: 380) och (1979: 84) om delpensionsförsäkring,	
i) dagpenning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga under repetitionsutbildning, frivilliga som genomgår utbildning under krigsförbandsövning eller särskild övning inom värnpliktsutbildningen, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspliktiga,	
j) utbildningsbidrag för doktorander,	
k) timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare,	
l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag,	

[1] Lagen omtryckt 1982: 120.
[2] Senaste lydelse 1986: 1138.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
m) från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar.	m) från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar,
	n) statsbidrag till arbetslösa som tillskott till deras försörjning när de startar egen rörelse.

I fråga om ersättning i pengar eller naturaförmåner som sägs i första stycket för arbete som någon utfört för någon annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tas till lön eller annan ersättning, som den försäkrade har fått från en arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket och överenskommelse inte träffats enligt 3 kap. 2 a § eller då han tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svenska medborgare, om svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, en svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Hänsyn skall ej heller tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i riket eller från arbetsgivare, som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat och som inte är svensk medborgare. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svensk medborgare eller till den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, om en utländsk beskickning här i riket enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses såsom arbetsgivare.

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 11 kap. 2 § första stycket n) den 1 januari 1988, och i övrigt den 1 juli 1987.

2. Bestämmelserna i 11 kap. 2 § första stycket n) tillämpas första gången när pensionsgrundande inkomst bestäms för år 1988.

Innehållsförteckning

Propositionen 1
Motioner 2
Utskottet 7
E 1. Centrala studiestödsnämnden 7
E 2. Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd 7
E 3. Studiehjälp m. m. 8
E 4. Studiemedel 10
E 5. Vuxenstudiestöd m. m. 17
E 6. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar 23
E 7. Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti 24
E 8. Bidrag till vissa studiesociala ändamål 24
Lagförslagen 25
Hemställan 25

Reservationer 30
1. Studiehjälp utomlands (m) 30
2. Medelsanvisning till Studiehjälp m. m. (m, fp, c, vpk) 30
3. Äktamakeprövning (s) 30
4. Tidpunkt för återbetalning av studiemedel (fp) 31
5. Tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av studiemedel (m, fp, c, vpk) 31
6. Höjning av studiemedlens totalbelopp och bidragsdel (vpk) 32
7. Ändrade fribelopp (m) 32
8. Studiemedel utomlands (m, fp) 32
9. Lättnader i återbetalningsreglerna (c) 33
10. Lättnader i återbetalningsreglerna (vpk) 34
11. Medelsanvisning till studiemedel m. m. (m, c, vpk) 34
12. Medelsanvisning till studiemedel m. m. (fp) 34
13. Vidgade direktiv till studiemedelskommittén (m) 35
14. Vidgade direktiv till studiemedelskommittén (fp) 36
15. Vidgade direktiv till studiemedelskommittén (c) 36
16. Medelsanvisningen till vuxenstudiestöd m. m. (m) 37
17. Höjd vuxenutbildningsavgift (vpk) 37
18. Differentierat vuxenstudiestöd m. m. (c, vpk) 38
19. Differentierat vuxenstudiestöd m. m. (fp) 38
20. Kollektiv ansökan av internatbidrag (fp, c) 39
21. Översyn av vuxenstudiestöd (m) 39
22. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar (m) 40

Särskilt yttrande 40
Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (m) 40

Bilaga 1 Lagförslag från utbildningsdepartementet 41
Bilaga 2 Lagförslag från arbetsmarknadsdepartementet 59